

964

75

בתוכן : 100.000 המכריעים — פ. ע. אליף / בשחר „אלף“ (דברי פתיחה בכינוס) — אהרן אמיר /
 צמיחה אורגנית (דברי סיכום בוכוח הכללי בכינוס) / ממלכת ישראל הצלבנית ? — יהושע בנטוב /
 התרבות הפסבדו־ערבית — ד״ר ע. חורון / הלאומיות עברית — עמנואל אבנר / פגישה עם עולם נטוש—
 יעלה דותן / צללי אחים מתים — יריב עיטס / עכו (שיר) — א. עין / 3 פסלים (תצלומים) — ר. להמן /
 האומה, המדינה, המיעוט / בחירות בשכונת — ר. דגן / ישראל החדשה / מציאות עברית ומציאות
 יהודית / „אלף“ משיב / שוטים ועקרבים.

הוצאת „אלף“ תל-אביב
 ת. ד. 2860

נוב. ד.צ. 1950

בשחר, אלף

הגליון הזה

הכינוס הראשון של אנשי "אלף" שהתקיים בת"א בימים 13-14 באוקטובר, לא ברבע עם נערך ותורעות פרסומת לא לור קה, אבל הוא היה נתון לשאלות החשובות ביותר של הוויית הנוער העברי, מציאותו, הפרשיו וייעודו, שאלות שעליהן בוחרים לשתוק בכינוסי המפלגות השונות ומשמר דותיהן ה"צערות".

הגליון הזה מביא דברים ממהלך אותו כינוס. תמצאו פה את דברי הפתיחה — בשחר, "אלף" — של אהרן אמיר, וכן את תמצית סיכומו של הויכוח הכללי.

את לקח המאורעות הפנימיים האחרונים במדינת ישראל — המשבר הממשלתי והברירות לעיריות — מנתח מאמר המערכת.

הקו הרשמי של הסדינה לגבי דוברי הערבית שבתוכה הוא המספח גייס חמישי מבית, הוא הסרחיק בניברית מעבר לג' בול, הוא המקדם את גיבושה של הערבות סביבנו. על גילוייו של זה, על מניעו ועל תוצאותיו הרות השואה קראו במאמר דו של יהושע בנטוב, "ממלכת ישראל הצעירה".

קרוב לענינו של זה הוא ענין המדינה, האומה המיועדת, פרקים מאלפים ביותר מהחבורת, הגדרתם ומיונם של מי עושים, שיצאה מטעם האומות המאוחדות.

מסדרת מאמריו של ד"ר ע. חורון על פירוש מובא הפעם המאמר השני: "התרבות הפסבדו-ערבית".

לקח רביענין יפיק הקורא מ"פגישה עם עולם נטורש" ליעלה דותה. דפי יומ"ה של מורה עברית לילדי מהגרים בכפר נטורש.

היהדות איננה אומה. ההוויה הקבוצית המתקדמת בארץ היא אומה, והאומה הזאת היא עברית. בבחינת אמיתות יסוד אלו עוסק עמנואל אבנר במאמרו: "הלאומיות — עברית".

בחלק הספרותי מובא הפעם שיר של א. עין ("עכו"), ורשימות יומן, "צללי א-חיים מתיים", מאת יריב עיטם.

שמחים אנו לפתוח בגליון זה בסדרת תצלומים של פסלי האמן י. להמן, יושב הארץ מזה שמונה עשרה שנה, יוצר מחור נן בעל אישיות מקורית חזקה, שהשפיע השפעה עמוקה ביותר על מסמרת שלמה של פסלים עברים צעירים.

הדברים המובאים בזה הם דברי הפתיחה בכינוס הראשון של פעילי "אלף", שהתקיים בימים 13-14 באוקטובר בתל אביב.

אנשי "אלף" אינם — או עדיין אינם — תנועה, או מפלגה, במובן המקובל. עם זאת גם אין הם מין התלקטות טשטושית של אנשים, הנפגשים מפעם לפעם לשם חילוף דעות ובילוי זמן במשותף. אנשי "אלף" הם בעיקרו של דבר, חבורה, חבורה נושאת רעיון.

אין אצלנו מושג של "כרטיס חבר" או ענינים שבפורמאליות. עד לזמן האחרון ממש לא היו לנו גם מה"שקראים", שאלות ארגוניות, מלבד מעט השאלות הכרוכות בהכרח בעצם ההזקתו של העתון, בהוצאתו, בהחזרתו. רק עכשיו מתחילים אנו — בהמשך תהליך של צמיחה אטית, אורגנית — בפיתוח ניצנים ראשונים של ארגון בנוער הלומד.

אם כך, אפוא, היינו "חבורה", על המעלות שבדבר, על החסרונות שבדבר. היתרונות הם: מידת הליכוד הרעיוני, מידת הליכוד החברותי הפנימי, מידת האינטיםיות ביחסים אישיים. מן החסרונות העיקרי הוא: הולשה ארגונית.

ה"ועד"

גרעינה של החבורה הזאת, שמרבית אנשיה נאספו כאן הערב, היה, "הועד לגבוש הנוער העברי". ה"ועד" צץ לפני כשבע שנים. הוא הוציא שני פרסומים (כתב אל הנוער העברי, "אגרת אל לוחמי-הרות ישראל") ב-1943, חוברת אחת ב-1944 ("משא הפתיחה במושב הועד עם שליחי התאים"). החבורות ההן נדפסו והופצו בתנאים מחתרתיים-למחצה. אבל הללו רבים הגיעו. היו שהושפעו מהן השפעה עמוקה, אבל הללו מעטים. היו, מאז ועד להופעת הגליון הראשון של "אלף", בסוף 1948, לא באו הרעיונות העבריים לידי ביטוי פומבי. מאז לא ניכר רישומם במישרים. מאזנו של "הועד לגבוש" דל היה, לכאורה, למדי, מה עשה, בעצם, משך ארבע השנים מאז הוצאת החבורות ועד הופעת "אלף"? אכן, עיקר מעשהו ועיקר השגו בזה שהיה קיים.

הוא היה קיים כשבדידות מסביבו והרגשה של בדידות אוכלתו. חבריו, במידה שהיו גלויים ויודעים, היו נתונים לחץ מתמיד: לחץ המשטר השולט ב"ישוב", לחץ המשטר השולט בארץ, ולחצן — המוסרי והמעשי — של מסגרות-הנוער הפעלתניות והפרעיות שמסביב. עורף לא היה להם ומשען לא היה להם ולא כולם עצרו כוח, במשך שנים של חדלון-מעשה ולעג וביטול מבוהך, לשמור אמונים ל"ועד" ולערכים אשר בהם דגל ולתת הטיף, מלוא כוחו המעט, אבל משך כל השנים ההן תמיד התקיים גרעין של נאמנים, והשפעתם האישית של הללו התמידה לתדור פה ושם בחוגים מצומצמים לערך, ופה ושם תמיד הכשירה לבבות.

ה"ועד" היה קיים, ואם רישומו שלו לא היה ניכר, לא כך רישומם של רעיונותיו. את רישומם של אלה היינו רואים בפראזיז לוגיה של כל מיני גופים שפעלו בתוך הנוער, שפנו אל הנוער, שביקשו לגייסו או לגנוב את לבו. את רישומו הרגשו בחוגי היוצרים הצעירים, ראינוהו בזמנו בגליונות של "במאבק", שלא היה אלא נסיון מבלבל קמעה ליתול קצת מעיקרי רעיונותיו של ה"ועד" ולעשות בהם שימוש "מסחרי".

רובו הגדול של הנוער המסור והנאמן, המוכשר לפעולה צבורית ומסוגל למחשבה, היה תפוס — מטעמים ידועים ומוכנים, כשלעצמם — בולמוס של מעש, משימות ומבצעים, אחוז פסיכוזה של פעולה קולקטיבית, פסיכוזה של כות-הנורע; הוא היה אחוז פחד ממש מאינדיבידואליות, ממחשבה עצמית. הוא התירא מהגדרת עצמותו, מהתעמקות בבעיות העומדות לפניו וכפיות עליו, מכל דבר שיש בו ריח של "אינטליגנציה". גם הסביבה החברתית הקרובה בקשה לראות את הצברים, ככלל, בחינת עדר של צברים: צברים שיש להם רגלים ויודים ומזג והומור והוצפה, וכתפים רחבות, ובריאות "נורמאלית", רק שאין להם ראש משלהם ואין להם לב שהוא לבם.

אכיב חדש

כיום הזה נשתנו פני הדברים. כיום הזה הנוער "מתפש את המחר", את "המחר" מחפשים לא רק פלמחאים.

דור הנוער ש"הביא את המדינה" — והוא יודע כי הוא-הוא הביאה — מרגיש כי לא בידיו עיצובה. הוא מרגיש עצמו, ככלל, כ"כושי שעשה את שלו", כדור שהתבזבזו משום-מה, כדור שעשה היסטוריה — ועם זאת החמיץ איזו הזדמנות היסטורית גדולה (סוף בע' 4)

רוצים אנו להתעכב כאן על שלושה ניצנים של ההתעוררות החדשה בנוער. הראשון באלה הוא "הדור השני" של הקבוצ המאוחד, שכינוסו התקיים בעין חרוד. דין-וחשבון עליו הופיע ב"צדור מכתבים" של הקבוצ המאוחד. רוב הדברים שישמשו שם משמעותם מצומצמת לכ"א אורה לגבי אותו חוג פנימי שכלפיו נתנו כוונה, אבל יש בהם שמשמעותם כללית הרבה יותר.

יוסף טבנקין, למשל, אומר: "פטורים אנו ממעמסת ההיסטוריה על כל ירושת היחסים האישיים והמפלגתיים בתוכה". והוא קובע: "יש צורך במסגרת לדור השני בקבוצ". רעיוני מאשדות-יעקב אומר: "כ"די שיתחשבו בנו (בנוער) עלינו להיות כוח". וממלא אחריו אברומה, איש הפצרי בה: "אין הפעילות החברתית שלנו נמצאת באיזה שהוא יחס לכוחנו", והוא מוסיף ואומר דברים כבדי-משמעות עד מאד, ש"אולי אין הוא עצמו חש בעוצם משקלם: אנהנו פרי הקבוצ, אבל אין לנו תקדים בפועל". ומשה טבנקין מתריס: "למי הזכות לאמר לי מראש שכבר הוכתב לי בחיים כל מה שעלי לעשות", והוא דור קה "רוצה לנסות לחשוף את היעוד", הוא היעוד שאינו מוגדר במפורש אבל עם זאת מוחש הוא למדי, וש"כמו כל יעוד מופיל הוא על נושאי הוובות, מקנה זה זכות, הזכות העיקרית היא על צם מילוי".

תופעה מעוררת מתחום אחר, אם גם מ"קוף פחות מתחום הקבוצ, היתה "צו-פר", עתון (בדפוס) של הכיתות העליונות בגמנוסיה, "שלוה" בתל אביב, שגילונו ה-ראשון יצא זה מקרוב. מצאנו בו תביעה תקיפה גם מנומקת לרביזיה של תכנית הלימודים, מצאנו בו גילויים מפורשים למדי — ברשימה, במאמר, בקריאה להקמת מסגרת ארגונית כוללת של תלמידי הגמנסיות — להגדרתו העצמית של הנוער העברי.

משהו המרגין אולי פחות אבל סימפטורי מטי אף הוא, מצאנו בפרסומו הראשון של חוג המתקרא "ועד לשחרור לאומי-חברי תי", ככל שניתן ללמוד מתכנו של העלון (בסטנסיל), "ירושלים המשתחררת" ומסג' נונה, הרי החוג מורכב צעירים מפליטת ארגונית המחותרת המבקשים להם פורקן, כבימים הטובים ההם, בכוח הורע, ומטי-פים ל"שינוי המצב" המר בדרך אחת בל-בד, באמצעי אחד בלבד: "שימוש בכוח הדרוע" אבל עם כל ירושת המליצה והדפוס המתרברב, ניתן להבחין בעלון זה במידה הגונה של התלהבות כנה ושאיפה נאמנה להתנערותו של הנוער העברי "ה-מודק" משעבוד פנימי והיצוני, הכרה ב"הכרה היסטורית שבהתקוממות הנוער", בחובות הפעולה המוטלות עליו, מתוך שהוא חלוץ עם העברים העולה, עם "ה-דורש מסגרת מדינית רחבת ידיים".

היעמדו כל אלה, הרחוקים זה מזה, הפורעלים כל אחד במסגרתו הצבורית והרוחנית שלה, על כל עומק המשותף להם? היעמדו על ייעודם האחד?

100.000 המכריעים

הצד השווה

מפא"י, שתישאר ודאי הגדולה שבסיעות, ואם גם יפחת כוחה במידה ניכרת, תוסיף להיות מפלגה ממשלתית, ותילחץ בין השותפות בקואליציה ממשלתית, עם הציונים הכלליים בודאי כשותף ראשי, לבין המאבק על שליטת רוב בהסתדרות ובנכסיה, ויתכן גם יתכן שעם החרפת המאבק שם יארע גם פה מה שאירע, למשל, בצרפת כבאיטליה, והסתדרות העובדים הכללית תישאר שלט לאחת מהסתדרות הפועלים, לאחר פילוג, וקשה להניח שמפ"ם תוכל לוותר במגע ובמשא עם מפא"י על, תכנית מינימום עקרונית, שבלעדיה תקפח כל כושר התחרות במק"י משמאל.

אכן, בין שתהיה הממשלה תבאה קואליציה בהשתתפות מפא"י והציונים הכלליים, ואפילו תהיה ממשלת קואליציה בראשות הכלליים בלי מפא"י, אפיה של הממשלה לא ישתנה בעיקרי הדברים, יש הבדלים רבים בין מפא"י לציונים הכלליים, אבל שתיהן בעלות נכסים ותרדות על הנכסים, שתיהן מפלגות בלתי-אידיאולוגיות, כלליות שתיהן בעצם מפלגות-מרכז שמרניות, שתיהן אין בהן רוח חזון; שתיהן — גישתן אל בעיות היסוד של הארץ דומה; שתיהן נושאות עין לשיתוף-של-כפיפות עם הקיסרות המערבית.

שתיהן רואות את מדינת-ישראל כמדינה יהודית, אבר מאברי היהדות העולמית, הכפופה לרצונה הטוב ולצרכיה של הפזורה. שתיהן רואות את מדינת-ישראל בחינת אי יהודי, מערבי בתוך מזרח הומוגני זה, "ערבי", אויב טבעי עד סוף כל הדורות, האדום והשחור

יש אומרים כי ההתמודדות בין מפא"י לציונים הכלליים היא גילוי תהליך הקיטוב המעמדי הטבעי, הבא לאחר השחרור משליט זר, ויש מוסיפים ואומרים כי עלייתם של רוקח וספיר וחבריהם מציינת את עלייתם של ה"ישוביות", הרואה בארץ, בישוב, במדינת תכלית לעצמה.

מדרך הטבע הוא שכל בעל השררה במדינת ישראל יחשוש מפני השגת-גבול ציונית בתחום שררתו, ויעמוד על המשמר מפניה, אבל מפלגת הציונים הכלליים כיום, אולי רבים בה החדשים לפי ערך, שלא מחוגי ה"ברעווים" לשעבר, דוגמת ברנשטיין מנהיגה, למשל; ובעלי הבית של מוסדות דוגמת "סולל-בונה" ו"תנובה", שלא לדבר על הקואופרטיבים לתחבורה למשל, אינם נופלים ל"ישובאות" מן המובהקים שבברעווים, על כל פנים, בתעמולת הבחירות שלהם ראו הכלליים להדגיש יתרה את הדוד "סס" היהודי, שמעבר לאסלנטי, ודאי עוד יבקשו להעזר בו הרבה והרבה. מה שנוגע לצד העובדתי שבהנחת הקיטוב אין בו הרבה מן הממש:

בידי מפא"י נתונה השליטה על מפעלי משק גדולים, ואין היא מפלגת השלטון, מלאימה אותם, גם אינה מתכוונת לכך, כמו הכלליים, שהתרימו את בעלי ההון שלהם לקופת הבחירות, כך התרימה מפא"י את המפעלים שברשותה לקופתה, סכסוכי עבודה, כידוע, יש גם במפעלי ההסתדרות, ה"סוציאליזם בימינו" של בן-גוריון אין בו הרבה יותר מאשר בהרבה מסיסמותיו הנמלצות, והכלליים, מצדם, אינם נוראים כל כך; אין הם נושאים כליה למפעלים השיתופיים, כשהם לעצמם.

סוף סוף אין ה"אדום" פה אדום כל כך, וה"שחור" אף הוא אינו שחור כל-כך, גם נצחונם של ה"שחורים" על הרקע של בחירות ארץ-ציוות, לכנסת, בעצם אינו גדול כל כך, ובשום פנים אין בו כדי להפוך שום קערה על פיה.

הנחת הכוב

אכן, עצם הנחת הקיטוב המעמדי עומדת על תפיסה כוזבת, כאילו מדינת-ישראל היהודית, בגבולותיה אלה, בתוך ארץ-הפרת המשוועדת לערבאופ מבית ולקיסרותנות מחוץ, היא ארץ לעצמה, וארץ שבאה על שחרורה, ויש בה מקום להתפתחות תקינה, וכך סבורים בעצם גם מפא"י גם הציונים הכלליים, מבחינה זו אין ביניהן הבדל כלל.

אבל תהליך השחרור לא נגמר, עוד אנו בשעבוד, כשם ששאר חלקי ארץ הפרת נתונים לשעבוד ערבאי, ובאמצעותו לקיסרותנות, כך גם ישראל אי-אפשר לה שלא תשתעבד באמצעות היהדות, הארץ משועבדת, ובמצב של שעבוד לאומי, השעבוד הוא שורש

הבחירות האחרונות אמנם היו רק בחירות עירוניות, לא הקיפו את האוכלוסיה כולה, לא את מחנות המהגרים למיניהם, לא את ה"התישבות החקלאית", לא את האזורים העיקריים של דוברי-ערבית, אבל יש בהן ללמד הרבה, יש בהן ללמד, קודם כל, כי סיסמת הרוב היציב שהפריח בן-גוריון אין לה רגלים.

מפא"י ירדה ירידה רבה, ירידה עצומה בתל-אביב, ירידה גדולה בחיפה, ירידה ניכרת גם בירושלים, שמעולם לא היתה חזקה בה ביותר, שלש ערים אלו כוללות קרוב למחצית האוכלוסיה, בצירוף הישובים העירוניים הקטנים יותר — קרוב לשני שלישים של האוכלוסיה, מי שירד ירידה ניכרת באלו לא תועיל לו ההתישבות החקלאית, גם מחנות המהגרים לא יועילוהו.

א"י הצלחה מובהקת, שבמקרה זה כמוה כמפלה, נהלה החזית הדתית, חרף ההבדלים בין בחירות עירוניות לכלליות, קשה לראות סכוי לכך שתוכל להיות שותף שני-במעלה לקואליציה ממשלתית, לאחר הבחירות לכנסת, היא איבדה את עמדת-הסחיטה שלה.

הוטררה ההילה

העקה הכלכלית שהארץ נתונה בה, עקה המחריפה והולכת, תרמה את תרומתה לשלון ראשון זה של מפלגות הקואליציה, אולי גדולה עוד יותר היתה תרומתו של המשבר הממשלתי, במידת מה היה משבר זה פרי של המשבר הכלכלי, אבל היה בו עוד משהו, הוא חשף את תכני הסחטנות של החזית הדתית המסוכסכת לפלגותיה, את ברית הקנוניות בין שני הגופים השתלטניים השותפים בקערת הממשל, ואת חולשתה של המפלגה-השלטת, שאין בה כדי להעמיד ממשלה לבדה, גם לא ממשלה קואליציונית לפי רצונה, וחזית הכפיה הדתית כפוייה עליה, אף לפלגת קצרה ידה.

ועל הכל הסיר המשבר הממשלתי את הילת התפארת של מנהיג העם ובחירו מעל ראשו של ראש הסיעה הגדולה שבכנסת, שבועיים ימים נתגלה כמו שהוא: הראש והראשון בטכססני מפלגתו.

דב יוסף הקשוו עשה הרבה להבאיש את ריחה של מפא"י, אבל הוא לא היה אלא כלי-שרת יעיל בידי ב. ג. עכשיו, אחרי הבחירות העירוניות, נפקחו העיניים: סוף כל סוף אין עלינו לשאול מדוע הלכו הקולות הרבים הללו שאבדו למפא"י, השאלה היא מדוע באו אליה בשעתם, אלה היו קולותיו של המון "האדם הקטן", במידה מכרעת באו בכוח הילת האגדה של אחד בן-גוריון הגבוה משכמו ומעלה, ענק בין גמדים, עליון על כל מפלגה, עושה המלחמה ו... השלום.

ומשנופצה האגדה לא נותרו למפא"י אלא אנשי מפא"י בלבד, וגם בהם, אפילו מקרב התלויים במוסדות ההסתדרותיים השונים, נמצאו שהצביעו בעד צ', לא הועילו למפא"י קופות ההסתדרות, גם לא מטוסים מסוימים שנשלחו לפזר את כרוזי הבחירות שלה, ספק גדול הוא אם תעמוד לה השליטה במחנות המהגרים במבחן הקולות הבא, כשלון גורר כשלון, זכויות העבר כוחן לשעבר.

משבר האופוזיציה

אבל אם נכשלו מפלגות הקואליציה, מפלגות האופוזיציה הגדולות לא נשכרו מכך, לא מפ"ם משמאל, לא חרות מימין, הן לא נבנו מכשלונו של מפלגות הקואליציה, הן לא ניהנו מן הביוזה, שתיהן עמדו בשעתן במידה רבה על ירושת המלחמה: מפ"ם בשם הפלמ"ח, חרות בשם האצ"ל, שתיהן עמדו במידה רבה על חזון עתיד, כביכול: "שלמות הארץ", אם בדרכי מלחמה ואם בדרכי מדיניות; שתיהן הסתמכו במידה רבה על הנוער.

אכן, שנת-48 רחוקה, וכמוה חזון העתיד שלהן, שתיהן שומרות בקושי על הנוער שהיה להן בשעתן: החזונות דלים ותלושים, ושתיהן עתידן מאחריהן, אין מאמין להן שבכוחן לשנות את פני הדברים, אף לא להשתתף בעיצובם, לא בפועל ולא בהתווית דרך, גם אלו לא עמדו להן זכויות עבר.

זכה במרוץ דווקה הגלגל החמישי בעגלת הכנסת, הציונים הכלליים, אליהם פנו הנכזבים למיניהם ולטעמיהם.

יש לחשוב שהתפתחות זו, שנתגלתה בבחירות העירוניות, תימשך, יש להתכונן לבחירות כלליות קרובות, יש לחשוב שלאור יחסי הכוחות החדשים לא תוכל הכנסת הראשונה להאריך ימים, ויש לחשוב שירידת ארבע המפלגות, או קפאונן, יתמידו פחות או יותר, שלא ככנסת הראשונה ודאי לא תהיה אף להלכה אפשרות מספרית לרוב ממשלתי של מפא"י ומפ"ם, במפ"ם יימשך, כבכל מפלגת-ביניים, תהליך הקיטוב: בין מק"י משמאל ומפא"י מימין.

חרות, הנושאת את נפשה מאז להיבנות על חשבון הכלליים מאחרי גבם, שורותיה, כשורות מפ"ם משמאל, מידלדלות, הנוער שוב אינו בא אליה, והאדם הקטן לא בה ישים מבטחו.

בשחר "ארץ"

(מעמוד 2)

ונדירה, שאת טיבה אולי יכול הוא לצייר לעצמו רק במעומעם. מבחינה צבורית שוב אין הדור הוא קיים אלא כחלק של הצבור הרחב בכלל. אבל הטובים שבו מתחילים לתהות על מהותם, האישית והקבוצית כאחת, לשאול לנתיבות חדשים.

ומלבד זה קם ומופיע עתה מחזור חדש של נוער, המחזור החדש הזה אינו המשך ישיר של דור-הנוער שקדם לו. במידה שהוא המשך של משהו, הריהו המשך של הדור שלפני "עשור הגבורה", המשימות שהמציאות מועידה לו אולי גדולות הן לא-פחות — אם לא יותר — מאלו שעמדו לפני קודמיו, אבל הן מורכבות פחות.

ההוויה שעל סיפה הוא עומד אין בה מן ההסתכנות, המתיר חות, הרומנטיקה והמיסטיקה שהקיפו את קודמיו. המציאות שלו פשוטה היא יותר לפי הערך, אבל משום כך גם קוויה ברורים יותר, הותכים יותר. את דעתו שלו תתקשה הציונות לגנוב.

עם ראשית התעוררותו של המחזור הזה מתחיל אביבו החדש של הנוער העברי, ובאביב הזה החדש יכולה קבוצת אנשי "אלף" להתוות דרך, לכוון.

מבחינה רעיונית, מבחינה עקרונית, אין לנו כמעט מתחרה על נפשו ועל ארגונו של מחזור הנוער החדש ושל בני הנוער ה"ותיק" יותר, המתעוררים עתה אף הם משברונם, הדור שבתורת כלל היה מנהיג-בכוח לבאים אחריו הריהו, ככלל, דור אבוד. המנהיגות הציונית הותיקה, לזרמיה, אין לה עוד עמידה בעיני הנוער, והציונות בכללותה הלא היא מסתאבת והולכת מיום ליום. קרנם של ה"מתחרים" שלנו, מחוגי "משמרות צעירות" למיניהן — בין של מפא"י, בין של מפ"ם בין של פליטת המחתרת — הלא אף היא יורדת והולכת. היהדות, התחזקותה השלטונית אינה אלא התחזקות שלמר"אית"עין, ואחיותה במדינה הזאת מתערעת. התהום הפעורה בינה לבין האינטרסים של המדינה ועצם הווייתה של המדינה — התהום הזו מתרחבת והולכת, מתגלה והולכת.

סיכוי ומשימה

מעט מעט מתחיל הנוער להימשך אלינו. מעט מעט מתחילה התפיסה שלנו להסתמן לפניו כאלטרנטיבה האמיתית היחידה לכל מהלך הדברים של עכשיו. וההוגים שבנוער, מהפשי"הדרך שבו, משיגים יותר ויותר כי האידיאולוגיה העברית היא היחידה החופפת את מציאותה של מדינת ישראל, את מגמות התפתחותה, את צרכיה האמיתיים, את ייעודה; וכי אנחנו — אם כי אישית נמנים רובנו על בני אותו "הדור האבוד" — אנחנו הננו החופפים את מציאותו של הנוער החדש.

וכמה מלים גם אל דוברי-הערבית אשר עמנו, אל אלה מהם המבקשים מסילות אלינו. אצלנו אין מחיצות. אצלנו אין שואלים אדם מניין בא. אצלנו שואלים רק לאן הוא הולך. כל הנלווה עמנו — אח הוא לנו, אח באחווה הגדולה של בני המולדת וגידוליה, אח, ולא גרור, ולא שותף, ולא נספה, ולא "חטיבה".

אבל, אף שאפשר לאמור אולי ש"הזמן פועל לטובתנו", עדיין אנחנו מעטים, וכגורם צבורי עדיין חלשים אנו עד מאד. גם כיום מוקפים אנו, אף אם פחות מלשעבר, לעג וביטול וגידוי. ולכן, מי שמבקש אצלנו בטחון ומחסה מפני לחץ — לא יבוא אלינו. מי שמבקש לו קריירה והתבלטות אישית לא מצא את מקומו בתוכנו בעבר, ואיננו מאמין שימצא מקום להבא. אבל מי שמבקש באמת ובתמים את הביטוי הרעיוני והצבורי לעצמותם החדשה ול-אחיותם החדשה של בני הארץ וגידוליה, מי שמבקש את הרעיון העברי ואת החזון העברי ואת הפתרון העברי — הוא בוא יבוא אלינו גם אם יתמהמה.

שעתנו קרבה לבוא, ובמידה לא-מעטה הרי זה הודות לעבודה השקטה והמתמדת שעבדנו בתקופה האחרונה, ולהוצאתו הסדירה של העתון. אם נחמיץ את השעה או לא נחמיץ — דבר זה גם הוא תלוי במידה רבה, אולי במידה מכרעת, בנו, בחבורה הזאת. עלינו, על כל אחד בתוכנו, להפיק מעצמנו יותר ממה שאנו מפקים, לתת יותר ממה שאנו נותנים. הסיכוי הגדול מגדיל את המשימות, עלינו להתמיד בכל דבר שאנו מתחילים בו — בלי רעש מיותר, את הפרסומת נוכל עוד להניח לאחרים — אבל במסירות, ברצינות, באורך-רוח. לטמון את הזרעים בכל מקום. להוסיף תאים, להוסיף חוליות ולרתקן לשרשרת.

ככה ייווצר מרכז ההשראה לכלל בני הארץ. ככה תיברא אבן הציבוש למחר העברי.

כל בעיה, ואין לשום בעיה פתרון בלעדי השחרור. והקטוב, לא על רקע הבעיות האחרות יבוא, כי אם על רקעה של בעית הבעיות.

המהגרים אינם קובעים

וכשם שהמפתח לפתרון בעיותיה של ארץ הפרת, המשוועדת מבית ומחוץ, הוא במדינת ישראל, כך המפתח לפתרון בעית שחרורה של ישראל מעולן של היהדות והקיסרותות הוא בידי הנוער העברי. כל המפלגות בארץ, ועל כולן הארבע שירדו, או שקפאו, הסתמ" כה, ומוסיפות להסתמך, במידה רבה על המהגרים. עליהם השליכה מר פא"י את יהבה כשהפריחה את הסיסמה של רוב פרלמנטרי יציב, לא-מור — מוחלט. עליהם הסתמכו הדתיים בתבעם את מנת השררה ש-להם. עוד זכורים לנו הימים שמהם קוו לגדולות שתי מפלגות האופר יצייה הגדולות — מפ"ם מזה וחרות מזה.

מתוך תקוות אלו בעיקר העניקו את זכות הבחירה לכל מהגר, הנור להוית הארץ ואינו שומע אף את לשונה. מתוך תקווה זו הרבו עלינו עתוננים ולועזיים. מתוכה אף בובזו הון תועפות לתעמל בתוכם ופתחו פתח לכל דימוגיה מופרכת.

והכל, כל אלה שהשליכו את יהבם על המהגרים, נכזבו הללו, בטרים יתערו, גדול בהם אחוז ההולכים אחר קיצוניים, מחמת מרירות, ומצד שני, אחוז ההולכים אחר החוק, ועכשו, אין לשכוח, מספר החוקים הוא שנים!

רובם המכריע של המהגרים בבואם לארץ הם כדרך הטבע חומר גלמי מבחינה פוליטית. לכאורה יש אפוא בידי המפלגות בארץ לצידם, אפס הציד הזה כל המפלגות משתתפות בו, כל אחת לפי כוחה, וכל אחת צדה כפי כוחה זה. אין כאן מקום לשינוי ניכר ביחסי הכוחות המפלגתיים במדינה. המהגרים נספגים בדרך כלל בתוך המבנה הפוליטי הקיים, לפי שיעור יחסי הכוחות הקיימים.

אכן, גם במידה שעלה בידי איוו מפלגה לכבוש מן המהגרים למעלה ממכסת כוחה היחסי, אין כיבוש נוסף זה בן-קיים. עם שצבור מהגרים מתערה והולך בארץ, אין הכיבוש הראשון מתקיים בידי הכובשים, ושוב אין זה נבדל בחלוקתו המפלגתית משאר האוכלוסים. (אגב, אין ספק שכך יהיה גם על דוברי-הערבית שבמדינה, במידה שאמנם יניחו להם להתערות בכלל הצבור). ההצבעה ביפו דומה לזו שבת"א יותר מן ההצבעה בלוד וברמלה, למשל, שתושביהן נתוקים יותר מחיי כלל הצבור בארץ ולפיכך תהליך התערותם אטי יותר.

100.000 היכין?

לא במהגרים המפתח לעיצוב אפיה הפוליטי ועמידה הפוליטי של הארץ. גם אין הם חטיבה הומוגנית כל עקר. בעצם אף אין להם, ככלל, לשון משותפת זולת העברית, ולבניהם, אם לא להם, משמש הנוער העברי, בן הארץ, מופת ודוגמה.

בני הארץ המבוגרים, אף שאולי מועטים הם לפי הערך בתוך כלל אוכלוסי המדינה כיום, הריהם רוב יחסי ברור וקובע. לשונם היא לשון המדינה, והלשון היחידה המשותפת לכלל האוכלוסייה, ואין בקרב המהגרים אף צבור אחד שישווה אליהם במספר ובעמדה. גם מדרך הטבע הוא שרבים מן המהגרים יבקשו לראות בהם כוח מדרין ומנהיג.

באחת מאספות הבחירות האחרונות עמד ס. יזהר והקשה: 100.000 נוער עברי, בני הארץ, בגיל הפוליטי, יש בישראל — איה הם? רישומם אינו ניכר.

מדוע אין רישומם ניכר? — מאותו טעם שאין למצאם, בעצם, לא בצלה של מפא"י ולא אצל הציונים הכלליים. מאותו טעם שהם נשמטים ותולכים מפ"ם ומחרות. מאותו טעם שגדול היה חלקם בנמנעים מהצבעה בבחירות האחרונות, באמרם: "אין בעד מי להצביע". הצבור הגדול והשרשי הזה, אף שהוא רדום כעת עתה, כוח הוא, ולא עוד אלא שהוא יכול להיות הכוח בה"א הידיעה בארץ הזאת, הכוח המכריע, הכוח המעצב.

אין הוא צריך אלא לעמוד על דעתו ועל כוחו. ומשעה שיעמוד על אלה, ומשעה שיקום להתוות דרך לשחרור, וללכת בה, רבים יהיו התולכים אחריו ועמו. גם דוברי-ערבית לעדר תיהם, שישמחו בהפתח לפנייהם השערים לחברה העברית המתחדשת. גם מהגרים יהודים, שהוא הכוח היחיד אשר יוכל למלט מן היהדות. גם אנטי-קלריקלים למיניהם. גם ותיקי מהגרים למיניהם. ועל כל אלה, — משפחותיו שלו. גם בדעת הקהל העולמית ימצא אהדה.

המפתח להכרעה

בימי שלוש הבריטים היה המצב בארץ קפוא ועומד בין שלושת הצדדים, עד שגלה הנוער העברי את כוחו, בניגוד להנהגות הציוניות מימין ומשמאל, ופני הדברים נשתנו בקרן דרומית-מערבית זו של ארץ-הפרת. עד שלא קם הנוער, לא נשתנו. עתה, במדינת ישראל, נשאר המצב קפוא ועומד בין הכוחות הציוניים למיניהם.

ההמפתח להכרעה — כאו כן עתה — בידי הנוער העברי. הוא נתון בידי מאה הארץ.

צמיחה אורגנית

מדברי הסיכום בוכוח הכללי בכינוס הראשון של „אלף“

אפילו תהיינה מחוכמות ככל שתהיינה, גדול החשש שתהיינה נוסחות סרק. הן לא תועלנה לנו כשנעמוד בפני הדברים בפועל ממש: אפשר אף תהיינה לנו למכשול.

הדבר הזה הוא מעצם טבעה של צמיחה אורגנית.

עצם קומנו וקיומנו טבועה בו, אם נרצה לאמר כך, אופטימיות מרובה, אמונה איתנה במחר העברי, בנוער העברי ובייעודו, אמונה איתנה בכך שאנחנו הננו גילוי של התפתחות היסטורית אוניברסלית טיבית, אמונה בחובתנו וביכולתנו למלא תפקיד פעיל בהתפתחות זו. אבל לא נהיה נתפסים מתוך כך לאופטימיות של-שוטים, ולא נגש בכוחותינו כיום למשימות שהן מהלאה להשג ידנו כיום.

אנו משתדלים להיות ריאליסטים, לראות דברים ראייה מפור כחת, כמו שהם. רואים אנו את הצדדים המעודדים, המבטיחים, בהלך הרוחות בתוך אחינו כיום, אבל יודעים אנו עם זאת את האסימות האופפת חלקים גדולים מאד של הנוער, גם כיום הזה. אכן, אנחנו סבורים שכל שנרבה „לדבר“ וככל שנרבה לפעול, כך נמצא „אל מי לדבר“ ו„בשביל מה לפעול“. על כל פנים, כך מלמד אותנו גסיוננו, הקצר לערך.

את הצבור „שלנו“ ניצור לנו במידה רבה בכוח הפעילות והעקשנות שלנו. כבר כיום אפשר לומר שיש לנו חלק מסוים — ספק ישר ספק עקיף, ובכל אופן אולי לא מבוטל כל כך — בשיעוריה, ובמגמותיה, של ההתנערות המקיפה כל מה שהיא מקיפה עכשו בתוך הנוער.

לעתון אי-אפשר לדרוש ממנו יותר ממה שהוא יכול לתת, יותר משהוא מוכון לתת.

„אלף“ הוא שופר, כלי-ביטוי וכלי-שרת לאידיאולוגיה מסוימת ולגוף הנושא אותה. לצורך זה הוא קיים וזה הצידוק לקיומו. הוא שוקד להחזיר רעיון, להפיץ בשורה, לטפח הלהירות, הוא יכול, והוא חייב, להיות עיוני ולימודי בחלקו, — אבל בתור הוצאה פריודית הוא חייב, והוא יכול, לעסוק בשאלות מעשיות, שוטפות, ובמאורעות אקטואליים, — להאירם באור עקרונותיה, לטפל בהם כהדגמה לעקרונותיה, להראות את התשומה המוחשיות, האפליקציות, של האמיתות שהוא דוגל בהן.

אבל שופר איננו יכול להיות חוברת אידיאולוגית ולא עתון מצוייר, לא ספר למוד, ולא כרוז. אין הוא יכול להעשות אחד מאלה בלי שיחדל להיות שופר, הללו יכולים לשמש רק בצדו, רק נוסף עליו.

כלום תלוש „אלף“ מן המציאות בארץ ? מבחינה מסוימת אפשר לומר שכן, השאלה היא מאיזו מציאות הוא תלוש.

אם נבדוק את הדברים נווכה כי „אלף“ תלוש מציאות-כביכול שהיא פרי הוויה זרה ומנטליות זרה ותרבות זרה, העומדת על משאות נפש, בעיות וצרכים שאינם של אומה ומולדת כי אם של עדה ופזורה.

„אלף“ תלוש ממין מציאות מלאכותית, העומדת על התעלמות מבעיות היסוד של הארץ וגורלה, מן הרקע הגיאוגרפי, הפוליטי, התרבותי וההיסטורי שלה, על התעלמות מן האינטרסים הממשיים של הארץ ומרוחם של בניה וגידוליה.

המציאות ש„אלף“ תלוש ממנה היא מציאות זרה. היא מציאות חלשה, תלושה מן הארץ הזאת.

ולא בא „אלף“ אלא להפריך את ההנחה שזאת היא המציאות של הארץ, לקעקע את ראיית-המציאות הזאת על כל פירותיה ותוצאותיה הנשחתים.

לתלוש את התלוש.

במהלך הוכוח התגלו בתוכנו „אופטימיסטים“, והתגלו בתוכנו „פסימיסטים“.

רואי-הוורודות בתוכנו סוברים — ובמידה ידועה, על סמך נסיון פעולתם האישי — שעומדים אנו בתחילתו של שידוד-מערכות נפשי ורעיוני מרחיק-לכת בנוער העברי להמוניו. הם סוברים שבעתיד קרוב למדי צפוי לנו „קציר“ מבורך, והם מביעים חששות שהכלים הארגוניים שברשותנו, במידה שיש לנו כאלה, אינם כשרים לקציר, אינם כשרים לקליטת מספרים של נוער, ולא יהיו הולמים את האפשרויות והצרכים באותו עתיד קרוב-למדי. האנשים האלה מתרע-מים על צמצום הכלים שלנו; הם קובלים מרה על האסימות שבהתקדמותנו, ובפעולתנו, וטוענים שהעתון שלנו הוא כבד מדי, „אינטליגנטי“ מדי.

לעומתם יש בתוכנו גם רואי-שחורות. אצלם נוצר הרושם — רשום, במידה ידועה אולי מתוך נסיון אישי בפעולה, במגע עם אנשים — ש„אין אל מי לדבר“, שהצבור הגדול של הנוער העברי, ובכלל זה גם המשכילים שבו, אחוז מפחדנפש ורפיון ידים, או שהוא פשוט „עסוק“, מכדי לעשות איזה מאמץ רציני של התנערות רעיונית, ויצירה ארגונית עצמאית, ועל הפסימיות שלהם מוסיפה ההרגשה, שהם — וכולנו, בעצם — „תלושים מן המציאות“ של מדינת-ישראל, מן המציאות היומיומית: ממלחמת המפלגות המסעירה אותה, מהת-מודדות הכוחות בתוכה, משאלות הקיום האפורות והטורדניות. קיצורו של דבר: מן המציאות ה„ממשית“, והם חוששים שעוד יארכו הימים עד שתכשר שעתנו לעבור לפסים של פעולה צבורית במלוא מובנו של המושג.

ולא לה נדמה, למשל, שכלי המבטא שלנו „איננו רציני די הצורך“ ואין מקפיד לשמור על רמה עיונית ככל הראוי.

כולנו יודעים, ומסכימים, שכיום הזה עדיין אנחנו בגדר חבורה, וכולנו יודעים, ומסכימים, שלא קמנו על מנת להיות סתם מין חבורה. המצב הזה הוא בחינת שלב בהתפתחותו הטבעית של רעיון כשלנו, שלב שיש בו יתרונות ויש בו חסרונות. הן מבחינת הענין בכלל, הן מבחינת האישית של כל אחד ואחד מאתנו, אבל הוא שלב הכרחי. אי אפשר לנו שלא לעבור אותו, ואי-אפשר לעבור אותו בלי להיות שרויים בו, משך-זמן כזה או אחר.

אבל, אפילו כיום כבר אין אנתנו „חבורה“ בלבד.

שאלת הרחבתו של צבור אנשי „אלף“, שאלת הפריצה אל חוגים רחבים יותר, איננה דבר הנחתך בהחלטה פנימית שלנו, ואיננה דבר הנקבע בהכרזה.

השאלה הזאת, לבד מזה שהיא תלויה בהתפתחות הדברים הכללית במדינה, בצבור הרחב, בנוער, הריהי תלויה בפעילות, במסירות, בנכונות, בהתמדה של כולנו ושל כל אחד מאתנו, ובעיקרה הריהי ענין שבצמיחה אורגנית.

ככל שאנחנו מתרבים, וככל שעתידיים אנו להתרחב ולהסתעף, יותר תהיה השאלה של יצירת כלים ודפוסים ומסגרות של-ארגון עומדת בפנינו, יותר נהיה מחויבים להשקיע כוחות ומאמצים בפניהם, יותר נהיה מצויים לשקוד על טיפוח ההכרה הכושר והפעילות של כל אחד בתוכנו.

בעצם אין זו שאלה, זוהי סדרה של שאלות העולות לפנינו בפועל זו אחרי זו וזו בצד זו, וככל שתעמודנה השאלות האלו בפנינו, ורק עם שתעמודנה בפנינו, תהיינה בשלות עמנו לפתרון, ונהיה אנחנו בשלים לפתרון. נוסחות מוגמרות שנקדים לנסח עכשו-

ממלכת ישראל הצלבנית ?

של הסוכנות. ועל ההנהגה הריהו מספר כי במדה שהנהגה נהלה מדיניות כלשהי במזרח. היתה מדיניות זו כולה טופנית לקשר מסוים עם עבדאללה. ה"פלירט" בין רחביה לרבת-עמון לא נפסק עד שפרצו שטנקים של הלגיון לכפר-עציון.

וא. ג. סח שם על פניו של גורי סעיד פחה בימי יסודה של הליגה הערבית: "גורי סעיד דבר בגלוי והיה נכון לתוריד מסוימים, אולם היהודים עצמם לא הכירו בכוחם ולא נטלו כל חלק במשחק המדיני בתוך המזרח התיכון". הוא ספר גם כי "הצרפתים פנו לא אחת להנהגה ב" הצעות לשיתוף-פעולה", אבל תמיד העלו חרס. גם

"הכורדים, למשל, בקשו לשלוח מלוח מיהם שיתאמנו בהגנה, והמרונים בקשו עזרה כספית לשם ישוב המיעוט המרוני חטוריה על גבול הלבנון וארץ ישראל" — אבל אף כל אלה העלו חרס ולא נענו. וא. גלבלום סיכם אז בלשון של התראה:

להשתלב במדינה!

שוחחתי עם עורך העתון הקומוניסטי "אתחאד", אמיל חביבי. והנה תמצית דבריו: "למלחמת ישראל ולשולן המדינות השכנות היתה השפעה עצומה על כל הארצות הערביות. הממונים ראו במפלה הצבאית נפילת משטרם הכלכלי והמדיני, הכוחות הדימוקרטיים עלו וגברו. רק בעזרת המעצמות האימפריאליסטיות מושלות השושלות הנכחיות ומחזיקות ברסן, לדעתו, פגיעה בזכויות הערבים ב" ישראל מחלישה את הכוחות המתעוררים והדימוקרטיים במזרח הקרוב.

הצלחנו בבחירות לכנסת מפני שאצלנו הופיעו יהודים וערבים יחד. ואת זה הערבים רוצים. בהתייבולות והדגשת גזע או לאום הם רואים סיבת מצבם העלוב. ערביי ישראל מוכנים היו ללחום יחד ובתוך צבא ישראל נגד חאג' אמין אלחוסייני וכנפיתו".

בתשובה לשאלה אחרת: "כדי לשמור על זכויות הערבים אין צורך במפלגה ערבית. כל ארגון נבדל, לפי הקו הלאומי או הדתי, רק יעלה כוחות שמרניים ופרזיטיים".

ומה בפי אנשי "ברית פועלי אי"י" ואלה דברי רחמן איוב, מזכיר הברית בחיפה, הנמצא בתנועה זו כ-14 שנה:

"הערבים רוצים להשתלב בחייה הכלכליים והתרבותיים של המדינה. מי שיקל עליהם ויעזור להם במגמה זו ייחשב ידיר. מי שיפריע וירצה להקים מחיצות גזעיות או עדתיות יפגש באי-הבנה והתנגדות".

לשאלתי אם לא כדאי לערבים לקיים גוף צבורי שישמור ויבאק לזכויותיהם מבחינה כלכלית ותרבותית, ענה: "אין לנו צורך בארגון מיוחד ואפילו לא במחלקה מיוחדת. ע"י ארגון נבדל אנו מפסידים וגורפים נזק ופירוד. אין זה טו התידה, שהיהודי העולה מעיראק או תימן יוכל תכף עם בואו להיות חבר בהסתדרות ולשכת העבודה, ואילו הפועל הערבי משום מה אינו רשאי לכך. שיטה זו רק מחלישה אתנו ומגבירה את יריבנו, המפלגה הקומוניסטית".

ה. נעמן (הפועל הצעיר, 31.10.50)

שידיעה זו מוגזמת היתה למדי. הרי ברור וידוע שרקע ממשי היה לה, ואין כל אלה אלא מן הדברים שדובר בהם וזכו למידה זו או אחרת של פרסום ועוד דברים, חשובים יותר וחשובים פחות, עדיין לא באה כנראה עתם להיגלות... אבל כיום הזה שלטונה של מדינת ישראל שוב איננו בחינת אלטרנטיבה להמוני העם שמעבר לגבול. האלטרנטיבה היחידה המצטיירת להם עתה — בתוקף גובר והולך — היא הקומוניזם.

הקו הרשמי שקוד למנוע מכל "שאינו בן בית" את האפשרות להתקיים במדינת-ישראל. הוא שקוד למנוע את סכנתו של "גייס המישי" במדינה. הוא הצליח לטעת בהמונים רחבים מיד שבי המדינות השכנות את ההכרה הנאמנה שק"י יומם וטובתם אינם עולים בקנה אחד עם קיומה טובתה של מדינת-ישראל. והוא מצליח להקים כנגדנו גייסות פוטנציאליות, "חמישיים" ולא "חמישיים", בין מעבר לגבולות בין בתוך הגבולות פנימה.

יש קו

אכן בתחילה אמרו: אין קו. עדיין לא גבשנו לנו דעה. עדיין לא התברר איך יש לנהוג. בהם. כל מושל מקומי, כל פקיד ומפקד מקומי, מכריע כראות עיניו וכנטיית לבו.

אמנם מעשים "מקומיים" שבשרירות-לב וב"ערלת-לב, ובטמטום-לב, אף מעשי אכזריות "מקומיים", כל אלה מתחילה נצטרפו לכעין קו, אך כל אמת שלא כל המעשים הלמו את ה"קו" הזה, ולא כולם היו מעור אחד. ועל כל פנים אפשר היה להיתמם ולאמר שאין כל מגמה אחידה בכל ארץ חם מעשים, אף להצטער על כך שלדאבון לב עדיין אין אחידות בדברים האלה.

אבל עכשו יש קו.

עכשו יש קו והחו הוא ברור וחותר: להיפטר! להיפטר גם מן המעט שנשארו. לא דווקא בחרי זק"ד ובזרוע נטויה, ולא דווקא בלי חוץ יד, ואם כה ואם כה, לתת בלב כל הנשאר לפליטה בתחומי מדינת-ישראל את ההרגשה כי מוטב-מר טב לעקור מכאן, וכל אשר עיניו בראשו יעקור בזקדם.

והקו הזה הוא דבר-שבהחלטה. בהחלטה מפורשת. הוא נתקבל, והוא מקובל בעצם על הכל, להוציא קצת חוגי-שוליים: קומוניסטים, אנשי "אחד", אנשי "אלף", וחורף כל דמעות-התנין שישפוך "על המשמר", מקובל הוא גם על מפלגת הפועלים המאוחדת.

ראשונה באו.

אחר כך בא הלחץ היומיומי של ימי-שלום. אחר כך באו עיני החיפוש, והגירושים ועכשו בא — ה"קו". ובתוך כל אלה, ההתייבולות המבישה לכל אשר היה נאמן אתנו בימי עברה, לכל ה"מיוחסים": החל משבט ערב-אל-היב בגליל וכלה באברגוש הכפר.

בתחילה עוד היו רוגנים אצלנו. "אין קו", טענו בסתו 1948, למשל, בעצם תקופת המלחמה. קראנו את מאמרו המצוין של א. גלבלום: "היש לנו מדיניות במזרח?" ("הארץ", ערב ראש השנה תש"ט). א. גלבלום טען שמדיניות-החוץ שלנו חוששת "לעשות איזה צעד במזרח, שהבריטים עלולים לראותו בעין רעה". הוא ספר שם שזוהי ירושה עוד מימי "המחלקה המדינית"

לפני כשנה וחצי נפתעו קוראי "מעריב" למצוא בגליון 19.7.49 של עתונם את הדברים הבאים: ידיעה סנסאציונית על תנועה פוליטית פרו-ישראליה בחלק ארץ-ישראל הנתון לשלטון עבדאללה, וכן בעבר הירדן עצמה — מביא העתון א"צריח" המופיע בשכם. העתון מאשים את המפלגה החדשה במאמצים להפריד את "המשולש" מעבר הירדן ולטפחו למדינת ישראל — "הואיל ומדינת ישראל טובה משלטון המלך עבדאללה, כפי שנודע מפי ערבים הגרים בישראל", מסביר "אצריח".

זאת לא היתה בועה של סבון שהפריח "מעריב", או המצאה דמיונית של ידידו השכמי. לפי גישה וחזי, ולפני שנה, היתה המגמה ליספח אל ישראל נחלת המוננים רחבים ביותר מיושבי הקבעים של המשולש ומיושבי מנת הפליטים. משרד החוץ הישראלי, למשל, ידע עליה היטב, היתה זו תנועה רבת-משקל, שה"סבה דאגה חמורה לשלטונות האנגלו-ירדניים, שמכווניה זממו, והבטיחה, להתקומם על שלטונו של עבדאללה. (בהזדמנות אחת דומה אף שראש העיריה של חברון, למשל, נתן לה בטיי בפומבי). היא היתה תולדת המצוקה החמורה של נתיני עבדאללה החדשים, כפליטים כתושבים, מזה, וה"פרסטיז" העצום שקנתה לה מדינת-ישראל בנציחנותיה הצבאיים ובהשגיה המדיניים מזה.

אותו הלך רוח ואותה תנועה, לשוא נחפש עתה את שרידיהם בחבלי ממלכתו של עבדאללה הח"ג'אזי, האיבה לעבדאללה, השנאה למופתי, הבוז לליגה הערבית, המשטמה לאנגלים — כל אלה נשארו בעינם, אף מתחזקים הם מיום ליום. אבל על אלה נוספו עתה אי-האמון והמרירות לגבי מדינת ישראל, המופיעה עתה בעיני 900 אלף דוברי-ערבית, תושבים כפליטים, בחבלי שכם, חברון ועזה, כגורם שלא די שהוא עריץ, עושק-ני ומדכא, אלא שהוא אף מסכן ומדולדל ומתקיים על תמיכת-חוץ בלבד. להלך הרוח הזה נתן לא מכבר ביטוי אחד פזמונר חלכה ברדיו רמ"ללה, שהתקלקל במדינת ישראל לאמור: "היום אויבנו רפה-אזנים, כל אוכלהו לא ישבע, והר סיף והסביר כי לולא הדולאר (המחזיק בישראל), כי אז..."

הלכי רוח כעין אלה, תסיסה הדומה לזו שבחב"ל הכיבוש של עבדאללה, נתנו אותותיהם נא-מנה גם במדינת הלבנון, גם ברצועת עזה, גם ב"הדרוזים".

ועתן רשמית-למחצה של מחלקת המזרח התיכון במשרד החוץ הא-מריקאי ספר באוקטובר 1949, במדורו האינפורמטיבי על אספה חשאית של זקני ה"הדרוזים", שהחליטה, כביכול, לפעול בהזדמנות הראשונה לסיפוחו של ה"הר" אל ישראל. ואף אם יסתבר

עד שגדר נוער...

זה עשרות שנים היו העיניים הערביים ב"חינת טפלים במערכת המדיניות הציונית. עד כה לא נוצרה גישה לסביבה, אף על פי ש"בשנים האחרונות, כאשר גדל נוער שגולד כמולדת, באה על הביטוי גישה חפשית יותר לסביבה זו.

אבא אבן ("הארץ", כט אלול תש"ח)

ממלכת ישראל הצלבנית

המדיניות הישראלית ביחס לפליטת דוברי הערבית אשר בתחומיה, כביחס לפליטים אשר מעבר לגבוליה, מדיניות זו, בהכרח היא אחד ה אלמנטים של מדיניותה המזרחית בכלל, של מדיניותה כלפי סביבתה, בתוך סביבתה.

כמעט אין לצייר עתה נקודה בשדה היחסים שבין המדינה לתושביה דוברי-הערבית שאין משמעות מדינית בצדה, וכל נקודה כזו אין די לדון בה לגופה, בלא זיקה אל מדיניותה המזרחית של ישראל בכלל. גם אסור לגשת אליה מתוך חשבונות שהם מקומיים בלבד או זמניים בלבד. וכנגד זאת, אם תהיה מדיניות חיובית ארוכת נשימה כלפי מכלול בעיותיה של ארץ הפרת מדריכה את, "המדיניות לזמנים קצרים", אף בש"אלות יומיומיות ומקומיות, קרוב לודאי ש"תהיינה התוצאות ברוכות הן לאורך ימים הן ל-הקופה הקרובה ביותר.

מדיניות החותרת לייחודה המוחלט של ישראל, בתוקת מה שסוף-סוף אינו אלא תיאוקרטיה יהודית, מכלל ארץ-הפרת, מדיניות שנקודת-מוצאה היא הפחד מפני "ים ערבי" אחד — בדוג ומיוני מעיקרו — והיא חותרת מתוך כך להתעצמותה של מדינת-ישראל כנגד כל סביבתה הסמוכה, אגב השענות מתמדת על גורמי-חוץ (היהדות העולמית, מעצמות זרות) — מדיניות כזאת היא מדיניות של אסון, היא מדיניות של התאבדות, אף כשלכאורה מדריכים אותה שיקולי בטחון ממשיים מאד.

מדיניות כזאת היא מדיניות "צלבנית" מובהקת. יותר ויותר היא מעמידה את מדינת-ישראל ב"מצבה של ממלכת ירושלים הצלבנית של ימי הביניים, ממלכה צבאית-תיאוקרטית, שאולי היא נושאת חזון, בין ממשי בין מזויף, לצבורים ש"מעבר-לים שעליהם היא נשענת בכלכלתה ומהם היא שואבת תגברות אדם ועזרה מוסרית ומדינית, אבל אין עמה כל בשורה וכל חזון לעממי סביב בתה, ואין שום מכנה משותף בינה לבין האוכ"ל וסוסים הסובבים אותה.

עסקניה של הערבאות לא על הינם אוהבים הם כל-כך להזכירו את גורלם של הצלבנים ולהשוות את מדינת-ישראל להללו, הדברים האלה לא מליצה ריקה הם, וההשוואה הזאת מראה אולי על גרעין המחשבה הרציני ביותר במסכתה ה"אידיאולוגית" של המדיניות הערבאית.

מדינת-ישראל "צלבנית", מדינת ישראל ציורנית, לא לאורך שנים תעצור כוח. כל רוח ש"אינה מצויה, כל תמורה חריפה ביחסי הכוחות בעולם מבשרת לה שואה. חותם האבדן טבוע על מצחה.

רק מדיניות עברית, משוחררת מאידיאולוגיות זרות, חפשית מסבלי-מורשה לא-לה, מדיניות מ"ציאותית ונושאת חזון כאחת, רק זו תבקיע לנו דרך אל "בעלי בריתנו האבודים" שמעבר לג"בולות-של-היום, ובעלי הברית האלה הם רבים. רק מדיניות עברית יש בה כדי להרוס את מעמד-הדברים הקיים ואת בכורתה של הערבאית ברחבי ארץ הפרת. רק מדיניות המבטיחה שוויון עברי לכל, שאינה מנשאת את המהגר היהודי על יושב הארץ שאינו יהודי, הפותחת לכל דורש את שערי החברה העברית, בית הספר העברי, התרבות העברית, הארגון המקצועי העברי, הפ"קידות הממשלתית העברית, מדיניות המגלמת בתוכה מכנה משותף אדר-כוח של קדמוניות עבר ותועפות-עתידי — רק היא יש בה להבטיח את חייה, ואת עתידה, של מדינת-ישראל, ורק היא יש בה להבטיח את גאולתה של ארץ הפרת.

את הצבורים האלה לאויבים-בכוח, אם לא בפועל ממש, וסופה שהיא מולידה את הצורך, ואת ההכרח, "להפטר" מכל אלה.

הגורם הקבוע

נסינו לעמוד בקצרה על מניעה וטעמיה של המדיניות הרשמית כלפי הצבור המכונה — מתוך בלבול מושגים ואי-הבחנה — "ערבי". נמנה פה בקצרה גם קצת מגילוייה ומתופעות-הלוואי שלה: מניעת האזרחות מחלק ניכר, אם לא מכריע, של התושבים דוברי-הערבית; הלחץ על הנוודים והנוודים-למחצה במרחב הנגב, שרישומי בעולם הביא נזק חמור למדי למדינות-החוץ הישראליים; פרשת אבו-גוש ופרשת מגדל-גד; הכנור תיהם של דוברי-ערבית אמידים לחסל את רכושם ולהגר ללבנון או למדינות הים; בריחתם של תושבים, במספר גדל והולך, מגבולות ישראל אל ארץ עבדאללה; הרגשת בידול של מיעוט נדכא, הלך-רוח של שאיפת נקם מרה בחוגים מתרחבים והולכים, וניצנים ארגוניים ראשונים של "גייס המישי" ממשי; ואחרון אחרון, התעצמותו של הקומוניזם למסגרותיו בקרב דוברי-הערבית שבמדינה, על מכלול הבעיות הכאוב הכרוך בדבר זה כשלעצמו.

כל פירות ההילולים האלה אינם אלא ראשית פריה של המדיניות הרשמית הברוכה. זהו סיכום השגיה בתחום שהוא הגורלי מכל התחומים ל"גבי עתידה של מדינת-ישראל, לגבי עתידה של האומה העברית, אף לגבי עצם קיומן של אלו.

יהודים יומיפו לבוא לכאן או יחדלו, ואנחנו אולי נוסוף לקלוט אותם ואולי — מטעמים התלווים בנו, או מטעמים התלווים בהם, או מטעמים שאינם תלווים לא בהם ולא בנו — אולי נחדל, ודולארים אולי ירכו עוד לבוא, ואולי יחדלו ומעצמה עולמית זו או אחרת אולי תשתלט עלינו, ואולי לא תשתלט. אבל גורם אחד שהוא קבוע ועומד, שכתוכו אנו פועלים אם נאכה ואם נמאן — ובלי שום "אולי" — הוא גורם הסביבה המקיפה את המדיניות המוגדרת כיום כמדינת ישראל. הסביבה הגיאוגרפית, הגיאופוליטית, ההבריתית, האנושית.

מדינת ישראל היא חלק אורגני של ארץ הפרת. מדינת ישראל היא המפתח של ארץ הפרת. בעיותיה אין לנתקן מבעיות ארץ הפרת. גם אין לה קיום לאורך-ימים במבודל מארץ-הפרת לעממיה, ובמנוגד להם.

בן-הברית הנשכח

מעמד הציראקים כלפי הקורדים הוא עדין, בשל האחוה הגדולה של קורדים בעיראק, המרי דה הקורדית הגדולה בצפון עיראק בשנת 1932 כמעט שמנעה את עצמאותה של עיראק. הצבא העיראקי קרא לעזרת חיל התעופה הבריטי, ותודות לכך דוכאה המרידה. חיל התער פה הבריטי סייע אחר כך פעמים אחדות בדי כוי מרידות קורדיות שם. הקורדים היו אחד הגורמים, שהטביעו את חותמם על המלחמה בארץ ישראל — כתב עתון ערבי. ממשלת בגדאד סרבה לשלוח צבא עיראקי גדול למל-חמה בארץ-ישראל, מחשש מפני מרידה קורדית בצפון עיראק.

ר. מוצרי ("הארץ", 10.10)

המדינה, אם לא תקבע לעצמה מדיניות ברורה משלה, תשלוט בה מדיניות של אחרים.

אבל כיום הזה כבר אין, כמדומה, מקום להתראות כאלו. מדינת ישראל יש לה, סוף סוף, "מדיניות ברורה משלה".

זוהי מדיניות שרשרים עמוקים לה במנטאליות היהודית, ואת ביטויה התמציתי ביותר אפשר למצוא, למשל, אצל רש"י, הוא גדול הפרשנים היהודיים של ימי הביניים, שאמר: משום ישוב ארץ ישראל — לגרש נכרים וליישב ישראל שם.

(רש"י, גטין ח')

תוצאה בלתי נמנעת

בימי אבו-גוש שפך ד. אלסטון, זה "הגר הגר בתוכנו", את מרי לבו מעל דפי "הארץ". אותו עתון הסמיד לדבריו של אלסטון מאמר ראשי על "הבעיה הערבית בישראל" (ר' שם, 9.6.50), ושם כבר נאמר במפורש כי

אולי עדיפה החלפת האוכלוסיה הערבית שבארץ ישראל תמורת האוכלוסיה היהודית שבמדינת ערב, על אותה צורה של קיום, שהמיעוט הערבי צריך להסתגל אליה במדינתנו כעת. אולי יש לבקש את עזרת ארם לסיום התהליך של עזיבה ובריחה והגירה, שיתכן והוא בחינת תוצאה בלתי-נמנעת מהופעת היהודים כגורם מדי-ני במזרח התיכון.

אכן את "עזרת ארם" בכך עדיין לא ביקשה מדינת-ישראל, אבל ב"סיום התהליך" נמנתה וגמרה לעסוק, והריהי עוסקת בו כמיטב יכולתה, גם אין כאן רשעות סתם. המדיניות, שאולי אינה חדשה כל כך אבל הגדרתה חדשה למדי, מדיניות זו טעמיה ונימוקיה עמה.

ראשית, הצורך "לקלוט" יהודים, ה"קליטה", כידוע, קלה היתה עלינו למדי כל זמן שעמד לרשותנו "הרכוש הנטוש" הכביר, כל זמן ש"עדיין היה נטוש וכל זמן שעוד היה בגדר רכוש. משעה שמצד אחד נתמצו האפשרויות הללו, ומ"צד שני נמשכה ההגירה ה"קטטרופולית", באה על ישראל הרעה הגדולה שבמחסור ואבטלה ופשיטת-רגל ממונית. יצירת "אפשרויות חד"שות, תוספת-מה של "רכוש נטוש", עשויה אולי להקל לשעה מן המועקה הגדולה, ומאחר שמדיניותנו הרשמית, כמעט בכל השטחים, היא מדיניות של "מן היד אל הפה", הרי — גם זה ענין, (אמנם דוד הורוביץ, מנהל כללי למשרד האוצר ויועץ כלכלי לממשלה, אולי דעה אחרת לו בענין זה, אבל לא דעתו היא המכרעת, סוף סוף).

שנית, ובנבדל מן הטעם הראשון, בא מה ש"אפשר להגדירו כ"צורך לפלוט ערבים". אכן, דרכו היהודית של המשטר במה שנוגע לדוברי-ערבית שבתחומי המדינה ושמוחה לתחומיה, אי-אפשר שתוליד לפתרון חיובי, קונסטרוקטיבי כלשהו. מ"דיניות שיסודותיה טבועים באידיאולוגיה הציורנית עשויה, לכל היותר, להביא לידי כך שיוענק לדוברי הערבית שבמדינה הזאת מעמד מופרך של "מיעוט לאומי" בעל זכויות דמוקרטיות. מ"דיניות כזאת בהכרח היא מונעת את גיבושה של לאומיות חדשה, משותפת, ובהכרח היא יוצרת בעיות, "לאומיות" במקום שאינן קיימות כלל, או שהיא מחריפה בעיות במקום שאפשר להמ"תיקן ואף להפיק מהן תועלת. מדיניות כזאת, מאחר שאינה יכולה שלא לראות אויב-בכוח בכל צבור של דוברי-ערבית, או — ביתר דיוק — בכל צבור "בלתי יהודי", סופה שהיא הופכת

התרבות הפסבדו-ערבית

„התרבות הערבית“ דעכה; היא הזחירה — בימי הביניים. אבל במה היתה ערבית? תואר זה, רב המשמעויות, עלול לשמש חיפוי לכל גניבת דעת. היתה, למשל, תרבות „לטינית“, גם היא בימי הביניים; לטינית בלשונה הספרותית, ואולם בלשונה בלבד. התרבות של ימינו, בדרום ובמזרח, שכיום היא קרויה „ערבית“, אבל בשעתה נקראה מארית או סרצנית, היתה בשעתה משהו בלתי-מוגדר ומסובך עוד יותר. דוגמת תרבותנו ה„אירופית“, או ה„מערבית“, היתה גם היא בין-לאומית ובין-דתית. הערבים לא היה להם כאן אלא חלק קטן; לאסלאם נודעה השפעה רבה, אך רק בנדיר היתה זו השפעה מכרעת: המסורת העכומיות והנוצריות (הלנאיות, אפריקאיות ומזרחיות) כמו גם היהדות מילאו בכללה של תרבות זו תפקיד נכבד לא-פחות.

לשונות התרבות

גם במה שנוגע ללשון לא היתה המציאות פשוטה ביותר: במזרח האסיאתי תפסו הארמית של הנוצרים הנסטוריאנים, הפרסית של המוסלמים באיראן, ושאר לשונות ספרות, מקום לא-פחות מן הערבית. מסביב לים התיכון היתה זו תקופת הזהב של הספרות הארמית-הסורית, תקופת יצירה אחרונה בקופטית, וכן תקופת יצירה בכרבית ובעברית.

אשר לערבית-שבכתב אין היא של הערבים אלא בניצניה הראשונים. הגמשתה, העשרתה, התפתחותה הספרותית, הקלאסית, היא מלאכתם של מדקדקים ובלשנים שכמעט כולם מאוחרים לתקופת השלטון של מני חצי-האי ערב (המאה הא' להגירה). כמעט לא היה בהם ערבי; הללו היו פרסים, ארמים, יהודים, או מאורים. וכמוהם — הסופרים — שרבים מהם היו דו-לשוניים ולפעמים תלת-לשוניים — בכל תחומי הספרות. ככהם את כתביהם, או חלק מהם, ב„ערבאית“, אינם ערבים יותר משהיו תומאס איש-אקווינאס, או דנטה (שכתב את כל הפרוזה שלו לטינית), רומאים.

אינטרנציונל הדתות

כל הסופרים המרובים הללו — אין בהם בדלי, מועטים מהם שטענו למוצא ערבי, בין אמתי בין מדומה. ברשימת השמות המפורסמים מים מבריקים הערבים האמתיים בעיקר בהיעדרם: כי כבר בתקופת הזהב, שאינה מתחילה לפני המאה השמינית, מעטים למדי היו הנשארים מן הכובשים הראשונים, וזו הענת שבה החלה הערבית הספרותית להיות, עקב התפשטות האסלאם, לצנור בינלאומי שצמרת כל העמים — מאסיה התיכונה ועד האוקיינוס האטלנטי — הוגה בו ענין, הצמרת, אבל לא ההמונים. הללו הוסיפו לדבר, כמעט בכל הארצות, בלשונות המקומיות, ונשארו, עד תקופת מסעי הצלב, לא מוסלמים, בלשונות לא-סוניים, לא אדוקים בחלקם הגדול, אם לא ברובם. ההסתערות הלשונית (הגיבים העממיים השונים), דוגמת ההתאסלמות (כיתות פורשות שונות) של רוב האוכלוסיה, במקום שחלה חלה בעיקר בתקופת ההתנוונות, אחרי מסעי הצלב וביוחד בתקופות מאוחרות, תפעה זו באה לא-אחת, דרך משל במזרח התיכון האסיאתי, עם התמעטות האוכלוסיה בלתי-המוסלמית ושאיינה מסוערת, לאמור: על ידי תהליך של התמעטות אוכלוסים, שבעיצומו גדל מספרם

היחסי של המוסלמים (בכלל זה, הבדוים והמסוערבים). היצירה המרובה, גם בערבית גם בשאר לשונות (ארמית, פרסית, עברית וכו') לא באה אלא בסוף השלטון הערבי, בתקופת בני-עבאס. והיא יצירתם של משכילים, הפונה אל צבורים רבים ושונים, מוסלמים, נוצרים, יהודים, ואף עכומים, הנותנים איש את חלקו — ולא-אחת על בסיס של שוויון — לתרבות הקוסמופוליטית שאינה מקורית ביותר אלא שהיא רבת פעילות, וממשיכה את הזרמים טרום-המוסלמיים.

אי-הסובלנות המוסלמית אינה מתגלה אלא לעת מסעי-הצלב. הריהי תופעה של גזון, וסופה שהרסה מעט-מעט תרבות שמעודה לא היתה ערבית, גם לא מוסלמית בעיקרה. אשר לאסלאם — מעין תמצית נוחה, הכוללת צבור של מסורות, הגיונות, תורות, ובטופו של דבר אף דתות, תמצית רבת-יסודות עוד יותר מן הנוצרות — תשע ידות בו הריהם יצירה לא ערבית, שרשיה יותר משהם נעוצים בערב של מוחמד, נעוצים הם ביהדות.

תרומת הערבים

הערבית, לשון הקוראן, ואחר — לשון האסלאם, היא בכל זאת הממשות היחידה שבה אפשר לתלות את המושג — מושג מודרני — של „תרבות ערבית“: אנו רואים מה היא מורכבת. הקוראן — הוא ספר המקרא — שגלקט בעיר מדינה במאה השביעית, אחרי מות הנביא, הוא למעשה הספר היחיד של הערבים. הפיוט הקרוי טרום-מוסלמי, שמקורו מפוקפק, הוא מעשה ליקוט של המדקדקים במאה הב' להגירה. הערבים שלפני האסלאם לא היתה להם ספרות שבכתב, ולא הניחו לנו אלא כתבות קצרות ודלות, ביהוד על גבי מצבות, המעידות על רמה תרבותית ירודה בהרבה משל שכניהם דוברי הלשונות בלתי-הערביות שבחצי-האי — המעונים, השבאים וכו'. היצירה הספרותית היחידה בערבית, שהגיעה לפרסום עולמי („אלף לילה ולילה“) אין בה שום דבר המיוחד לערבים. זהו אוסף של פולקלור מזרחי — פרסי, הודי, סיני, מצרי, יהודי וכו'. אלף „לילות-ערב“-כביכול מספרים על אלף מקומות ואחד, פרט לערב, בעברנו לבחינות אחרות, לא לשונות ולא ספרותיות ממש, רואים אנו כי המורים והתלמידים כמעט כולם מבני עמי הארצות, לא ערבים, וכי מקורותיהם ושיטותיהם באים מן הרקע טרום-הערבי: ימי הקדם של המזרח והים התיכון; ההלנאות והיהדות; הנצרות הביזנטית, הקופטית והארמית; חכמת איראן והודו, וכו'. הנה כן, מסגד „עומר“ הוקם על חרבותיו של מקדש הרודס, על יד ארדיכלים ופועלים שאיש מהם לא היה ערבי. הנוסח ה„ערבי“ של אריסטו, שקבע את הלך המחשב של ימי הביניים המוסלמיים, היהודיים והנוצריים, הוא יצירתם של תורגמנים נוצרים ויהודים בני ארץ-הפרת, אף „הפילוסופיה הערבית“ המפורסמת אין שמה ראוי לה. בני-הסמך הגדולים שלה הם פרסים דוגמת אבן-סינא, מאורים דוגמת אבן-חשד, יהודים דוגמת אבן-גבירול ובן-מימון, וכיוצא בכך.

הכלל, תרומתם של הערבים לתרבות זו שלא היתה ערבית, הריהי דלה באמת מאד: בתיאולוגיה, מעט מזער; במדעי הרוח — כמעט לא כלום; במדע ובאמנות — לא מאומה. הארדיכלות ה„ערבית“ היא ביזנטית ופרסית, לבנטית ומאורית, הספרות (סמך שוואית) ה„ערביות“ הן הודיות. תרומתם היחידה אולי היא הגמל יחיד-הדבשת.

ישראל החדשה

מה שאין כן לגבי הנוער, יליד ארץ ישראל, שלשוננו הטבעית, שפת האם, היא עברית. כל מי שביקר בארץ ישראל הרגיש בה-פ-רש הכולט בהתנהגותם, בנפשיותם ובמב-איתם, הם פשוט חדלו להיות יהודים, הדרו החדש הוא גם גזע חדש.

איזה דמיון יש בין בחור בן 18 יליד הארץ, שחי כל ימיו בקבוץ, ובין שוחר טובתו היהודי האמריקני, סוחר מניו-יורק, בעל פסיכולוגיה אמריקנית מתובלת ביהדות? הצבר ירגיש בקרבו יותר צד שיתוף עם החלוצים הגויים באוסטרליה או במושבות הבריטיות. 50 הציירים האמריקנים לועדה הכלכלית האחרונה ודאי נהנו ממה שראו וממה ששמעו. הם קיבלו בר-

בראשית אוקטובר ש. ז. הביא השבועון הלונדוני „אובזרב“ את מאמרו של פיליפ טוינבי, כתבו במזרח התיכון, על „ישראל והיהודים“. המאמר הובא בשל-מוחו ב„הבוקר“ מיום 10.10.50. רשמיו ודעותיו של פ. טוינבי מלמדים שאיש סב-חוץ הבא להתבונן אל מדינת ישראל, אם אך חדי-עין הוא די הצורך ופנשי מחשפט קדום, בהכרח יעמוד על אותן תופעות שעליהן משענים „העבריים“, אנשי „ארץ“, את השקפותיהם.

בוה אנו מביאים קטעים אפייניים מן המאמר, כיום, ועוד במשך דור, יהיה הרוב הגדול של היש-ראלים יהודים עם כל מה שמסתעף מן המלה הזאת.

צון את התפקיד לנסות למלאות את הדרישה הענקית של בן-גוריון למיליארד דולרים במשך 3 שנים. אבל בסיוורם המהיר של יום אחד בארץ ובניקורם הקצר בשני קיבוצים — האם היה להם זמן או הזדמנות לר-אות את ישראל החדשה והזרה הגדלה מתחת לשטח יהודי היצוני?

אפשר להתנכח בכטחה, כי בעוד מאה שנה לא יהיו יהודים בשום מקום, תהיה קיימת מדינת ישראל בעלת תרומה משלה, אבל לא תרומה יהודית, ויהיו אזרחי מדינות אחרות בעלי דם יהודי בעורקיהם אבל בלי מחשבה יהודית ובלי הרגשה יהודית. אפשר להצטער על העלם נפשיות זאת, היחידה במינה ויקרת הערך, אבל צריך גם להרגיש הרוחה לאין קץ, שעברה צרת היהודים הממושכת, שהיתה הרפה ממושכת לגויים.

הלאומיות-עברית

(אנו לעומת היהדות)

בעמוד השני בפנסק הזהוי של בל אזרח ישראלי, אחר ציון מגוריו, תאריך לידתו אזרחותו וכו', בא סעיף תמוה: קביעת לאומיותו של נושא התעודה.

תמוה הוא סעיף זה משני טעמים: (א) התעודה ניתנת אך ורק לתושב קבע והיא משמשת תעודת הכר לאזרחי הארץ, והנהוג הרשמי המקובל בעולם הוא שהאזרחות חופפת את הלאומיות;

(ב) סעיף זה תמוה בגלל כוונתו לחלק את תושבי הארץ לשני "לאומים" נפרדים, סעיף זה קובע בדרך כלל שבעל התעודה הוא "יהודי", ולפעמים "ערבי", מתוך הנחה מוחלטת שקיים לאום יהודי ולאום ערבי.

הגישה הזאת היא, מצד אחד, ביטוי לרעיון ה"ציוני", שלפיו היהודים בכל העולם כולו הם לאום אחד, ומצד שני הרייה ביטוי לתפיסתם של מהגרי רים יהודים ממזרח אירופה, שהחברה בארצות מוצאם היתה מורכבת לאומים ומעוטים לאומיים שונים.

הבה נבחן גישה זאת ונשאל, ראשית, אם אמ- נם קיים לאום יהודי.

תחילה עלינו להבהיר לעצמנו מה פירושו של המושג לאום. לאום הואגדר כבר ע"י הוגי דעות שונים, קדמונים גם חדשים, כקבוצה אתנוגרפית

אזעקה

אחת התופעות השליליות בחיינו בארץ, היא תנועת "הכנענים". שגגה גדולה יצאה מלפני המפלגה על שהונייה את שדה ההסברה ביחס לכת זו, והיא תתנ- קם בנו נקמה אכזרית, אם לא ננקוט אמצעים מתאי- מים בעוד מועד, כדי להלחם בה. המאמרים המעטים שהופיעו זעיר פה זעיר שם וקריאות התגר הבודדות אשר הושמעו לפרקים, לא היו מסוגלים לעמוד בפרץ. עד אשר מכונת השגרה הגדולה תניע את ברגיה, אפשר שנעמוד לפני עובדה, שכמה חלקים בנודע ינגעו ע"י התעמולה "הכנענית".

גלי העליה הצעומים, המזנקים עתה לישראל, על כל רבוייה השונות, הגזונים, הדמויות ובעיות החיים והתרבות השונות — מעוררים תגובה מסוימת אצל הנוער ילידי הארץ. כל זמן שהרומנטיקה של ההעפלה התמזגה עם המאבק נגד שלטון זר ומדכא, הרי שהני- גודים בין הבאים מחדש ו"הצברים" לא היו הריפים וגושרו בנקל. עכשיו, כשהשטף הכביר שוב אין לו מעצור, וחבלי הקליטה קשים ומרים ביותר, מתעוררת אצל הנוער הארצישראלי המערכה בין חיי היוסיוס האפורים של קיצוב ומשורה, ובין האידיאה שלמענה בעיקר נועדו החיים הללו: קליטת העליה והשתרשותה. הזרות בין העולים, הדוברים בשפות שונות, הם ברובם מחוסרי השכלה מתאימה ובעלי מנטליות גלוי- תית, ובין ילידי הארץ, שכל היותם ורוחם יונקים מרג- כים עבריים פוריים — זרות זו היא הנותנת את ההד- דכנות ל"אידיאולוגיה" הכנענית לעשות חיל. העייפות שלאחר מלחמת השחרור, האכזבה הכללית מהמציאות — אלה הכשירו את הקרקע לאנשי "אלף".

על המפלגה לגייס את כוחה למלחמה בסכנת ה"כנע- ניות"; עליה להלחם לשינוי ערכים בחינוך הדור הצ- עיר, כדי להוציא את הנשק מידיהם של האורבים לו. עליה לפתוח במסע הסברה נרחב ומעמיק — כי בנפש העם הדבר.

מתוך "על הכנענים", הפועל הצעיר, 1.10.50.

שבהם היתה "בעיה יהודית" הריפה והרדיפות היו קשות ביותר. היא התפשטה והתחזקה עם החרפת הבעיה היהודית בארצות מסוימות, כשמ- צד אחד ננעלו שערי ארצות ההגירה ה"קלא- סיות" ומצד שני נוצרו אפשרויות, מושכות יותר או פחות, להגירה לארץ ישראל. גלי ההגירה לא- רץ באו בדרך כלל בעקבות גלים של רדיפות ופרעות על קבוץ יהודי זה או אחר.

במשך הזמן נוצר בארץ צבור גדול למדי של מהגרים שהתערו, הם ובניהם, אלה פיתחו כלי- כלה עצמאית, טיפוסית לארץ הגירה צעירה. מעט מעט החל להתפתח הווי מיוחד וטפוס אנשי מין- חד. במלים אחרות: החלה להתפתח לאומיות.

אולם כאן קרה "אסון", שהיתה לו השפעה ק- שה ביותר על המשך התפתחותה הבריאה של הלאומיות העברית החדשה על ה"שוב" השתל-

טה מנהיגות ציונית, ששרשיה בעבר של עדה נרדפת ומסוגרת, והיא זרה לכל התפתחות לאור מית עצמאית. לגבי זו נעשתה ההגירה מטרה מ- קודשת בפני עצמה. רעיון שיתוף הנרדפים הפך עיקר, ושיקום עקורים בני העדה היהודית נעשה הכלית שלטנם ומטרחתו. הציונים השתלטו הש- תלטות כללית על הארץ (ע"י קרנות פילנטרור- מין ומפעלים מפלגתיים), השתלטות המגבירה יותר ויותר את רפיסתו של המשק המקומי ואת תלותו ביהדות העולמית, ובמעצמות חוץ.

המצב הנכחי, והאידיאולוגיה המעצבת אותו וגורמת אותו, מזכירים בהרבה את פרשת נוסעי- הצלב בשעתם. מצב זה מעמיד בסכנה את האיני- טרסים הכלכליים היסודיים של המדינה, כופה עליה בידוד ואיבה בסביבתה הגיאוגרפית, מונע את גיבושה של האוכלוסייה, ואת התפתחותה ה- הפשית של תרבות מקורית.

בסיכום נאמר: היהדות אינה אלא עדת-פזורה יהודית. הלא- מיות הצומחת בארץ עברית היא ובשום פנים אין כל זהות בינה ליהדות העולמית. הציונות היא מעין "מסע צלב" יהודי אל ארץ הקודש הי- הודית. כשלעצמה אין בה כדי להצמיח את הלי- אומיות החדשה, והיא מסוכנת לעצם הצמיחה הזאת.

המפתח לפתרון בעיותיה של המדינה הוא ב- השתתרות מן העדתיות היהודית האידיאולוגיה הציונית, בהגדרה לאומית עצמית.

עליה בלתי מוגבלת

עליה בלתי מוגבלת- היא ככלל סיממה ריקה. אם משום מה ירצו מחר מיליון יהודים לעלות תוך חצי שנה או אף שנה, ברור שאי-אפשר לקלוט אותם.

אך לי אין כל ענין לדרוש הגבלת העליה או הפסק- תה. תעשה זאת מפא"י, או הממשלה, או הקואליציה, שמנהיגיהם משוכנעים כי זהו המוצא הי- חיד מן המיצר, ואף אחד מהם אינו מעז להביע את הכרתו.

כי העליה כבר הוגבלת, אם גם האחראים להג- בלתה אינם מעיזים להודות בכך הם בודאי יגבילו אותה עוד הרבה יותר, תוך הכרזה מאומצת על עליה בלתי מוגבלת.

פ. ברנשטיין (הארץ)

"עם" היושבת על כברת ארץ משותפת והיא בעלת שפה ותרבות משותפות ומסגרת כלכלית משותפת. הלאומים המעטים שיוצאים מכלל זה מפני שחסרה בהגדרתם אחת הנקודות האלו (ל- משל, שיתוף הלשון, כבמקרה של שוויץ), אינם אלא יוצאים-מן-הכלל.

האם היהדות, ככלל, היא קבוצה אתנוגרפית? התשובה מוכרחה להיות — לא ולא! כל קבוץ יהודי בכל אחת מארצות הפזורה הוא לאמיתו של דבר, קבוצה אתנוגרפית מיוחדת, שעל הרוב היא דומה דמיון רב ביותר, אם לא דמיון גמור, לעם הארץ שבה היא יושבת. יושבי ישראל אולי אין מי שיכול לעמוד על כך יותר מהם, לפי שהם רואים בתוכם יהודים יוצאי כל ארצות הפזורה.

היש ליהדות לשון משותפת? — גיבוי לשונות שונות (ארמית, ערבית, ספרדית, גרמנית) היו, והנם, משותפים לחלקים גדולים יותר או פחות של היהדות, בתקופות היסטוריות שונות. לשון משר הפת ליהדות ככלל אין. העברית מאז ומעולם הי- תה לשון קודש של היהדות אבל לשון קודש בל- בד, ולשון קודש דתית איננה בשום פנים לשון לאומית.

אין צורך לאמר שאין ליהודים טריטוריה "ל- אומית" משלה, שהם זהים אתה ורק אתה. היהודים פזורים בכל חלקי תבל, והטענה שהם צאצאי אנשים שגלו מארץ יהודה וישראל איננה יכולה לעמוד בפני הבקורת. די לציין שהיהדות משכה אליה גרים עוד בימים שלפני הנצרות, ולהזכיר את מקרי ההתגיירות של צבורים שלמים הידועים מן ההיסטוריה (מלכות חדייב, ממלכת הכוזרים, ממלכות יהודיות בחצי-האי ערב, בחבש ובצפון אפריקה). אף את המקרים של הזמן האחרון ממש (התגיירות של קהילות שלמות של נוצרים, לב- גים וכושים, בארצות-הברית, ושל צבורים כו- שיים בקונגו הבלגית).

העובדה שארץ-ישראל ("ציון") היא ארץ הקו- דש של היהדות אינה עושה את הארץ "מולדת" היהודים ואינם עושה את היהדות "לאום".

בסיכום נאמר: היהדות מעולם לא היתה לאום, ואין היא לאום כיום. היהדות היא עדה דתית. עדת-פזורה דתית. על הרוב יש בה מידה גדולה של סולידריות פנימית והרגשה מסוימת של רציפות היסטורית ושיתוף-גורל — במידה רבה משום הרדיפות ומשום מיעוט מספרם היחסי של היהודים — אבל בניה יכולים להימנות, ונמנים, על אומות שונות. ככל שהאומות מניחות להם להימנות עליהן.

זכור לנו האיש, בלאושייץ, ממנהיגי היהדות האמריקאית, שהכריז, במסיבה בירושלים במעמד ד. בן-גוריון, שיהדות ארצות-הברית אינה "ג- לות" ואינה מרגישה עצמה ככזאת, ושיהודי אר"ב הם פטריטיים נאמנים ביותר של ארצם, (ובן-גוריון, אגב, הסכים עמו, כזכור). היהודי האנגלי והרוסי אף הוא פטריוט נאמן למולדתו, וכשהם מוציאים את עצמם מכלל העדה הדתית היהודית הרי אין להם וליהדות ולא כלום, אלא אם סביבתם הלאומית כופה עליהם את יהדותם, בתקופת היטלר.

במידה שנעלמות המהיפות הדתיות ממהרים היהודים להיטמע בחייהן הלאומיים של ארצות מושבם. הציונות בתחילתה כבשה לבבות רק במקומות

פגישה עם עולם נטוש

מאת יעלה דותן

תנ"ך והווי
 מגששת אני אחר תגובותיהם של ילדי כתי, ותוזה על קנקנם. היום ספרתי להם על שמשון, התנ"ך ידוע להם כספר הקודש, משעמם ומלא חוקים. הם לא גילו שום התלהבות כשהודעתי להם כי נרבה לעסוק בו בהמשך למודינו. אולם משגמרתי את ספורי שרר שקט בכתה. הרושם היה עז. יכולתי לחוש בזרם החודר ומפעפע בה"כרתם, ונאלצתי הייתי להוכיח להם כי אמנם לא בדיתי דבר, ובאמת כתובים כל אלה בתנ"ך הלא ידוע להם. כיום משוכנעת אני כי הוראת התנ"ך תוכל לשמש לי נקודת מוצא עיקרית בחינוכם לקראת השתרשות יסודית בהווי הארץ.

המורים

נתקיימה ישיבת המורים הראשונה. היא הש"אירה בלבי הרגשת איך-אונים. נדמה כי לא יועי"ל כל המפתחות לנפשם של הילדים, שאמצא תוך הוראות מקצועות כתנ"ך, מולדת, טבע, זמרה ועוד, אם לא תשתנה הגישה החינוכית היסודית בבית-הספר. לא הילדים כי אם המורים משווים לו גון זר ונכרי. גישתם לילדים נוקשה וחסרה טבעיות. הארץ זרה להם לא-פחות מלתלמידים, וחוקים הם מטבעה, ואין בהם חבה אורגנית אליה. הכל עטוף מין הערצה מלאכותית, ציונית, משהו שאיננו על פני האדמה, כי אם בעבים מעל גם אי-שביעות-הרצון שלהם בכל עוברת אל הילדים. לא אדע כיצד נוכל לתופעה זו בתנאים הנכחיים, כשרוב המתנכים בבתי-הספר לילדי מהגרים הם עצמם מן המהגרים.

הגים ונכר

התגים הראשונים בשנת הלמודים, ראש השנה ויום הכפורים, אינם מעניינים, ואינם נותנים אפשרות להתקרבות הילדים אל הווי הארץ. מוטב היה לא להתעכב עליהם, עד כמה שאפשר, בהג האסיף תליתי תקוות רבות, אך הוסר הגמי" שות של המורים וזרותם הם מכשלה טרגית ממש. בקושי אפשר היה לשכנעם כי חג טבע צריך לחוגו, בטבע, תחת כפת השמים. הכל כה חסר חיים ונטול אמתיות, כהצגה נכרית ומשונה. וכיצד באמת יידעו ילדים אלה על אסיף הפרי, אם לא מצאו מוריהם לנחוך לצאת עמם — ולוא אך לקצה הכפר, — להסב את לבם אל התמרים, לארות תאנים שהבשילו, לקטוף רמונים? על "שמחת תורה" ודאי ייטיבם לספר, אגב זכרונות ילדותם הם. וזוהי כל התקלה כולה בהוראת כל אותם מקצועות החשובים להתערותם של היל-דים בארץ ובחיה.

הצעתי לאחד המורים שיקדיש את הופשת ה"סוכות לטייל מעט בארץ. הוא ענני: "מה זה ח"שוב, בפולניה לימדתי על סין, ולא הייתי שם מעודי, האם לא אוכל ללמד על השרון בלי להיות שם?"

גזע

היום היתה שערוריה, "גזעית" ראשונה בבית הספר. עם ילדי רומניה ופולין מדברים המורים יהודית. עם ילדי תורכיה ובלגריה אין להם שפה משותפת, והללו מרגישים עצמם מקופחים. "המור" רה שכנזי, המרצה אוהב שכנזים. אנחנו לא שכ"זנים, אותנו לא אוהב ולא מלמד."

"ומי אני בעיניכם?" שאלתי בסקרנות.
 "המורה לא מדברת יידיש, המורה משלנו".

בכפר הנטוש
 עצי תומר עמוסי פרי אדמדם כבד רמזו לי כי אכן הגעתי לכפר. הרגשת חרות נפלאה היא לעזוב את קוביות הבטון ההדגוניות של העיר ושכונותיה ולצאת למרחב. יופי כפרי זה מעביר אותך מיד לעולם אחר, מין עולם ממוזג עם הנוף סביב, כאילו צמד נצח הם מימי בראשית. זה זמן רב שלא ניתן לנו לשוטט בכפרי הארץ, וכ"ז רונות ימי ילדות פוקדים אותך בעוז. נדמה כי הורגלנו לראות את ההרים כמולידיים כפריים אלה שלרגליהם, אולם מישור זה לופת בחבה את כפר-יהודו שעוד נותר לפליטה. צריפי העץ הקטנים, משחקי-קלפים וש"בש, ומעשני הנר"גילות מצטרפים לתמונה הרגילה כה בעיני, עד כי רק כעבור זמן מתחוויר לי מה מצאו חברי המורים כדי לעמיד משתוממים למראה כל אלה. נגשתי לאחד הקיוסקים ובקשתי משקה קר. בעלת החנות פוערת פיה וממטירה עלי מכול דבור יהודי רווי כעס על שבקשתי מה שבקשתי בשפה הברברית, העברית. עמדתי נפעמת ולא עניתיה דבר, רק עינים לטשתי ודאי כבלעם בש"עתו. למיזוג זה של כפר מזרחי מובהק ושפה יהודית לא הייתי מוכנה והוא אשר החזירני למצוי אות. אכן, לזאת ייקרא כפר נטוש. ובבת אחת נגזזה שמחת ההכרות עם נוף מוכר ואהוב, ובמ"קומו בא הכאב המעיק של הזרות.

הרגשתי שמחה בהישר הקו השגרתי של שנות הוראתי הרגילות, — אולם היום מהלכת אני והרגשת מועקה מחלחלת בי. דומה כי קשה עלי הפרידה מהנוער שלנו, מתלמידי הפרועים, מצברינו החצופים והתוססים. עברתי עמם בדרך כיתות שונות, והקשבתי לשי"חם הער, ולא אוכל לתאר לעצמי כי אעמוד לפ"תע לפני כתה זרה, לפני פרצופים נוקשים שא"פילו שפה משותפת — על דרך הפשט — לא תהיה לי עמם.

ואולי יראה אני מנסיון חדש זה שאתחיל בו מחר?

לא ה"ציונות", האחריות ו"החובה הקדושה" ושאר המושגים המפוצצים שהרביצו בי בתורת הקדמה הם המטילים עלי אימה.

הנסיון העצמי הוא בדיקת נכונותן של השק"פותי שנתגבשו בי זה כבר ושמשקלן ברור לי עתה.

ואכן מי הם אלה הקרואים "עולים"? ומי יל"דיהם? והעיקר, כיצד אפשר לעצבם ולהפכם ל"שלנו"? ומה היחס שארגיש אליהם, ואיזה חר"מל למוד יתאים למטרה זו? עתה אגיע אליהם ממש, ואוכל להכירם, אך האמנם באמת יהיה הכל בידי? הריהם בני אותו גיל רגיש, בני ה"13, ה"15, תכופות מרובה בהם המעוצב על שעוד ניתן להיעצב. ומה תהיינה מסקנותיו של נסיון זה?

באשמורת, אלהי-

נסים אלונים

תלמידים וספרות

מן הרחובות שעל אודתם קרא בספתי והחורשה שבקצה המושבה שונה, ואבא אינו נוהר בהדלקת סיגריה בשבת, והוא עצמו, הנער, אץ בליות חבריו לת"חרות הכדורגל הגדולה הנערכת באי-סט"ד יון שבקצה העיר.

חזקה על אחד הצדדים שישאר זה לרוחו: אם אביו והמושבה זה רחוב ואם בית המדרש והחדר זה יהודי ההרד מן הגולן המהלך ביער.

אין אני גורס השמטת שירים וספורים שנכתבו בידי משוררים וסופרים שגולדו, או חיו מרבית חיהם בגלות, מתוך עצם העובדה הזאת. אך מכאן ועד חינוך הנוער ברות זו, בהויה גלותית אובהקת, בנוף זר ורחוק, רבה הדרך. אל להן ליצירות אלו, לתפוס מקום נכבד ועיקרי בספר לימודיו של הנער.

הזלזול ו"השנאה" כלפי הספרות העברית, בגיל הצעיר הזה, הם הם שיביאו לידי אפסיות מוחלטת בשדה היצירה כעבור שנים מספר, כאשר יגיע תורם של נערי-היום למלא את המקומות המתרוקנים.

"אשמורת" (143) 33

בנים אנחנו למבוכה וערבוביה גדולים. ברי לכולנו שנעשתה הפיכה גדולה יעצר מה בחינוך, אלא שמצויים אנו בתדהמת ההפיכה, מתוסרי כלים, ואם תרצו, משו"ל"שלנו". ללי הבנת גבני עצם ההפיכה ומידותיה, נער המבלה שנותיו הראשונות בבית-הספר — מזה הוא לומד, ת"אמר, ראשית חכמה ילמדו לו לא הוב נוסף, סביבתו, אנשי ארצו יקראו באזניו שיר בדבר הרי אר"צ, נהרותיה, ימיה, אזורתה, יורו-הו לאהוב את הארץ בה ניטל ע"ליו להיות.

ובכן, אפוא, מניו ילמד הנער שנולד בא"רץ או הובא אליה כל זאת? האמנם יל"מד זאת מן "המתמיד"? או שמא מן הס"פור על אודות חג'השבועות בגולה בו הו"לך גבור הספור אל היער הגדול לעשות לו קשת ומצוי? כיצד תתבאר לו לנער המחל לתהות על קנקנו שלו ועל קנקן סובביו הכפילות המשונה והמאונסת בין הנלמד לבין החי, הקיים, התוסס? כיצד יזוה את יומו הרא"שון בבית הספר עם "היום הראשון בחדר"?

אל בית המדרש לך.

יצא הנער את בית-הספר והרחוב אחר

צללי אחים מתים

אפריל 1945

שמו היה יהודה. הוא נפל בקרב בארץ מרתקים.

כבן שתי שנים ועשרים שנה הוא כיום הזה. ובמושב קטן בהרים שמצפון לירושלים — בו נולד.

כשהכרתיו לפני שנתיים וחצי היה זה בחור רם וחסון. פרצופו סמוק. שעריו צהוב. קולו צרוד מעט ומדברו מצטעק מעט. ולחיו. שרוחות-הרים ושמשות-קיץ הקסון חליפות. הריצי צהלה היו מפציעים בהן תכופות שעה שהיו שניו החזקות. הצחורות נחשפות וצוחקות. צוחקות צחוק שלא תמיד היה נבון ביותר — אלא שתמיד היה מת-גלגל ברעמיו קולו של הלב.

ילד היה. ילד מגודל. כאז כן גם לפני כשנה. כשטפחה כפו הנוקשה על כתפי ברחוב שבירושלים בשעת דמדומים של יום קיץ. אותה שעה עמד עלי בחור במדיו של המלך האנגלי וטלטל את ידי טלטלה רבה ודחק עלי בשאלות הרבה וסח לי — במקוטעים ובקפיצות מענין לענין — על העובר עליו בצבא ועל ההרוריו והרגשותיו ועל כיוצא באלה ואני הייתי מהרהר לעצמי: הוי אחי אחי, כאז כן עתה עודך פתי ונלבב ומ-בולבל. והענינים התכולות ההן הבישו בי ומדדוני. מבודחות ונבונות ומסכנות. כאחת. אילו היתה דעתי פנויה לו יותר, אפשר הייתי מרחמו מעט. דומה שעדיין לא ידע אשה בעת ההיא. ואפשר שנפל שדוד מבלי דעת אשה כלל. והדבר הזה מן הסתם הריהו מפתח להבנת קצת מאי-יציבות זו שהיתה בו וקצת מה-שגעונות" וה-זרויות" שבו אשר הפלוהו ממרעיו.

גידול נאמן היה לאדמת-הטרשים הזאת שהצ-מיחתו. ואלוה האדמה וההר, זה אשר גבלו עבדים ופולחני-רגב וחוצבי-בסלע משלכת-האדם אשר

עכו
עצוב לי לשפכ לבדי קל הליל
ובקסות צגוקה התצטף בקנה
ואנקה ואקצב אל גופך נצרה
במקית ארקה וסדה עד ללל.
אך הסתר סגור ואין איש לי ישמע
רק קולות וקפיים יצנו מה מליל-
יצלו בהדהוד, ישקטו וינגונו
ואין מקריר הקמי-מסתוללל.

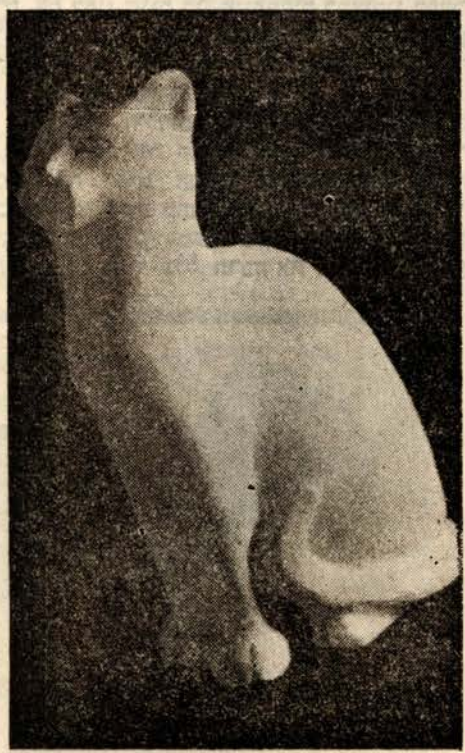
א. עין
הטילו רוחות-נכר למרגלותיו, זה האל הקדמון והנורא כמו בחר ביהודה לעשותו דוגמת-אב ליר ציר כפיו. והוא עשה אותו אוהב-עמל ונוטה שכ-מו לסבול ומקנא לנחלת הקרקע אשר לו ולכברת הכרם אשר לו. והוא עשה אותו אנוכי וישר ועי-קש ונועז וכבד-מחשבה, צנוע בהליכותיו וגאה בהיותו. ופרא עשהו ותמים וזר-מעללים מיהיר-הימה וגלוי-לבב.

והאכר הצעיר הזה עזב את עטיני פרותיו ואת מחרשתו ומכושו ומזמרתו. והוא נטש את הנערה העגלתית, המפוטמת, אשר לפניו היה קורא את ספוריו התמהוניים ורשימותיו המסוכסכות, אשר אותה אולי היה מעז לנשק לפרקים. כשהוא תופס בה ולופתה בפרץ-פתאום של תוקפנות ביישנית. והוא עזב את מעט הספרים שעל מדפי ביתו, אך תם הרוויים הלך-נפש והמית-יגון וערגון והתרפ-קות ומכאוב-אבה-לא-באה, ובפרט את זה יע-קובסן שלו הרחוק, הצפוני והעגום (מוגנס, גילס לינה), ואת קנטס המסון, כמדומה.

והבחור הזה עזב את אביו הצנום. קטן הקומה ומשופה הלחיים, אשר בעיפו ממשאן של עשרים ותמש שנות עמל מפרך וכפוי-טובה חפס לו מש-רה כלשהי בירושלים. ואת אמו המזקינה הלהג-נית, חומדת-הרכיל ורחומת-הלב עזב. וא" אחותו הירקרקת, החלושה והחולנית, ואת אחיו הקטן בן הארבע-עשרה, התם והחורץ והישר, הנית א-הריו לחלוב את הפרות ולזמור את הגפנים, לסקל ולעדור ולבצור. ואת נערותו המבכירה והמדושנת השאיר למען יטלנה אחד איש-גרם בריא-אולם מן השומרון ויחון את ירכיה השוקקות ויראה לו בה זרע.

והוא הלך אל צריפי הצבא האנגלי ועמו מעט עלי ספר, ואמונה עזה במליצות שהולעט בהן, ר-מתברת לרשום בה רשמים והרהורים והרגשות ודמיונות. וצרור חלומות של נער מגודל, שמאן שמאן להגיע לפרקו. ובמטען הזה נדד עם רעיו בכבישים ובדרכים ובים, ממחנה אל מחנה ומא-רץ אל ארץ, וכשהמטען הזה עמו הודח אל התחית אשר בארץ נכריה, ובודאי בלב שלם ובאמונת-אומן, הסתער לקרב. להרוג בצוררי היהודים וברוצחיהם.

ובעפר הזה הרחוק ההוא הוטמנה עצמותיו למ-נחת עולמים.

התל (גבס) ר. להמן

אכן לא טעיתי — הוראת נביאים ראשונים היא ציר מרכזי להתרשמות הילדים. במשאל שערכ-תי על ענינם במקצועות השונים זכה התנד"ך למ-קום הראשון אצל כל תלמידי הכתה. היום דברנו על גבולות הארץ בימי דוד. מא-ליה עברה השיחה לבעיית אקטואליות; הדבר טבעי ומשמשי יסוד נאמן לחנוכם האזרחי ולפיר-תוח ערות לגבי כל המתהווה כאן כיום. היסוד לכל אלה היא ההזדהות המוחלטת של רוב היל-דים עם תקופת פריחת הארץ בימי דוד ושלמה.

ראשית פרי

ברור היום כי ככל שרבה התקדמותם של היל-דים לקראת מטרת החינוך שהצבתי לי, הפיכתם לילדי הארץ, הולך ורחב הפרץ בינם לבית הר-ריהם. צביון כפרם נשאר כפי שמצאתיו בתחילה: בליל של תרבויות זרות, גיטאות עדתיים על סכ-סוכיהם ומריבותיהם.

החינוך נותן את אותותיו. אינסטינקטיבית מת-קרבם הילדים אל הדילמה שתעמוד לפניהם בב-הרותם: לעזוב את כפרם. השרוי באפלה וזה, או להקריב שנים ולחכות עד אשר הם יהיו מעצ-בי דמותו של הכפר.

כאן מגיע גם המשבר אצל המחנך. הנה זה פרי חינוכו! פרי בשל ועסיסי, אולם ילדים אלה עד-יין אינם בגיל שבו יוכלו להתוות לעצמם את ד-רך חייהם. האם מותר לנו, בתורת מחנכים, לער-וד את מרדם בהוריהם, — מרד זה שכל לבנו נתון לו ואשר לוא עקביים היינו בחנוכנו הרי זה, רק זה הוא פרי.

„והיה כמו כולם“

היום החזירו הילדים את חיבוריהם על הנושא: „לוא שאלוני מה יש לשנות בכפרנו. מה הייתי עונה.“

ג. כותב:

„זה שנכנס לכפרנו אינו יודע בכלל שהוא נמ-צא בארץ-ישראל. אף מלה עברית לא ישמע. הרוכלים בצדי הכביש צועקים ומקללים כמה בר-יוד תורכי. אין ירק. אין גנה. אין פרח.“

ל. כותבת: „אין אף אחד מהכפר שידע לע-שות עבודה חשובה שצריך לה שכל. כל הפקידים יש להביא אותם מהעיר. למה זה ככה? אין סדר. אין נקיון. בערב חושך והגנבות רבות. משטרה אפילו אין כאן.“

ח. כותב:

„תמיד יש מכוח — אפילו סכינים. אם משהו לא מוצא חן בעיני משהו, הוא רץ למועצה עם ככין וצועק תוך איום: „אני בן גוריון. אני אתן לו. אני יש שמונה ילדים. אני לא פה. אני תור-כיה. שם טוב. שם כסף.“

גימה זו חזרת אצל כולם. אבל עיניהם פקר-חות. וזאת נחמתי.

כשאנחנו נהיה גדולים יהיה פה יפה. כולם ידברו עברית. לא יהיו פה עוד תורכים. בולגר-רים ואשכנזים. יהיו הרבה גנים. יהיה בית ספר גדול אחד ותהיה משטרה. ומי שלא ישמור על סדר, לא יוכל להיות פה. יהיה חשמל. גם תיאטר-רון, ספרייה גדולה. ונהיה כמו כולם.“

ואשה אחת שמנה בכפר שבשומרון תפסיר צוחת-פתיעה מהורהרת. ואחות אחת ירקרקת תתיפח כבושות. ואם אחת כמושה תפכור כפיה ותילל מרה. ואב אחד צנום יתהפך כראב על מש' כבו בלילה. וכלבים במושב ינבחו באדישות ועופה. וסילוני החלב המקלח יטפחו עליונים בדפנות הדליים. וארני החורשה יביטו כחולמים ברפידת מה' טיהם.

רצח במשעול פרדסים. סכין ממורטה גזורת בשכם גרמית ורזה. נחרת גסיסה. ודם. "אבו דאוד", זה פטרוני הראשון בשמירה, זה הדון-קישוט ורועה-הרוח התמהוני והעיקש — מצאחו גורלו. זה הגורל הברור, ההד והאהד, אך שר פרש עליו צלן למיזם לכתו ראשונה אחר עדרים בנקיקי גליל, והוא נער בן חמש-עשרה, פרא ושואף הרפתקה.

ככה ידעוהו פרדסים בשפלה ואפרים בחולה והרים בגליל ונירים שבעמק: שמוט בלורית, ס' בוך שפם. מושפל עינים, חבור חבורות וצלוק צלקות. גרמי ורזה, משרך דרכו ברשול, קולו צ' רוד ורסוק, יגיעה וצמאון-שינה תמיד בעיניו ה' עכורות, מזגו חם, ורוחו נפתלה במאד, וידו זרי זה להצליף בשוט ואצבעו מהירה ללחוץ על ה' הדק, ולשונו שלוחה לגדף ולקלל ולנאץ ולגבל. מנחם: הרגלים במגפים השחורים, העצמות תשושות קדחת-חוזרת, הרצפה — משכב, העב' איה — כסות, המאוורר — פאר, הקפה והערק — חיות, ועולמו — הסוסה, אביזריה וולדותיה, ה' לילה, הקטטה, המחשך והמארב, הכלב והמרחב, וריח השדה.

ימים נוקפים ובירכתי בית העולם הקטן אשר אתה נושא בלבבך, כאשר ישאחו כל איש בלבו, מיתלות תולדות העפר החדשות-לבקרים-ולע' רבים. השמש שפוכה על בית-העולם הקטן יומם וירח וכוכבים יצקו עליו אורם לילה וצל כנפו של המות פרוש עליו — והצל הזה פושט והולך, פושט ומוסיף. ואתה צופה אל הצל ובנפשך מנר זה באשר הנך צעיר ובאשר אתה חי ושוקק וגם באשר יודע אתה מה'דק ופחזני הגשר הנמתח מזה אל האין ובאשר מדמה אתה כי החי והמת כאחד שלמות רבה וגדולה המה וכך דרך העולם מאז ועד עתה ומעתה ועד עולם וכך נאה. גדול הוא לבך ורחב ורב בו המקום לקברים נוספים אשר ייכרו בשדהו גם רבים אשר כבר נכרו שם. דמויות ואהבות ומשטמות ושמחות ועלבונות ותוגות ומעשים טמונים בעפרו התחוח. ופלוגני ופלוגית ואלמוני ופלמונית מצמחים שם פרחי זכרון. ויש באלה אולי מי המתרפק עלי

לזכרו. ואני זוכר. ויטב אני זוכר כי דל כחי לשכות. לפני לילות מספר, בפקוד אותי אחד קורי-הדר מדומים אשר בנדיר יבואוני, אלה קורי הדימדר מים אשר ארחף עליהם בין חלום להקיץ, גם ולא גם. — בפקוד אותי זה ראיתי לפני את יצחק הע' לם העטרותי, זה יצחק אשר נפל אביו שדוד לפ' ני כך וכך שבועות בדרך נסעו מן העיר עטרר' חה. יצחק — שרירי וגרום וקשה-סנטר-ועורף, פרא-עין ומדובלל-שער — ניבט נכחו בקשות, אגרופיו הקשים קמוצים, והיתה לחלוהית בעי' ביה, לחלוהית תובענית וכועסת ופתטית כל-כך, ואני ידעתי כי על אביהו שנפל דואב הוא יצחק הזה הפרא והעז. ואני ראיתי את אביו עולה באוב, כבד בגשמותו השפמנית, האלימה והבוטחת: ראיתי את אביו את יצחק עולה באוב וסובך שפמו מגואל בדם ועיניו קמות אבל צעד כבד ונכון ובוטח ומאושש ורודה כמאז ואני אהב'תי את אביו, אשר אולי לא החלפתי עמו יותר

מעשר מלים בכל הירחים שבהם היה מסיעני במ' כוניתו ושלום לא הייתי אומר לו, אהבתי את א' ביו פתע כאהבה אשר אולי לא יאהב החי כי אם את המתים. ואת בנו הנקשה, ביתמותו הגברית הפתטית, לא חמלתי כי אהוב אהבתי גם אותו — ומקום שם החמלה הן תהיה האהבה נעדרת — ואולי כאהבת האח אל אחיו הגיתי אליו ברגע החסד המדומדם ההוא שבשעת טרם-בוקר. אהוב אני את מתי כי אין חי אשר יפריעני מא' הבם. אהוב אני את מתי כי אין עלי להבוש בפ' ניהם על האהבה אשר אהבם, ובאשר הם חלק ממני עצמי, ובאשר הם, כצלמם וכתארים, נכס פרטי שלי, על כן אהבם בחום ובחסד ובמנוחה. ואנחנו מתהלכים יחדיו דומם ואור בין-הערביים מרעיף עלינו שלום ואהבה ועינינו כבושות בקר' קע בהצנע וכולנו שותקים — וכולנו חיים מאד ואנושיים מאד אפס כי פטורים אנחנו מהכבר ד' ברים ומעש, וטוב לנו לכולנו.

הילד והקופסה

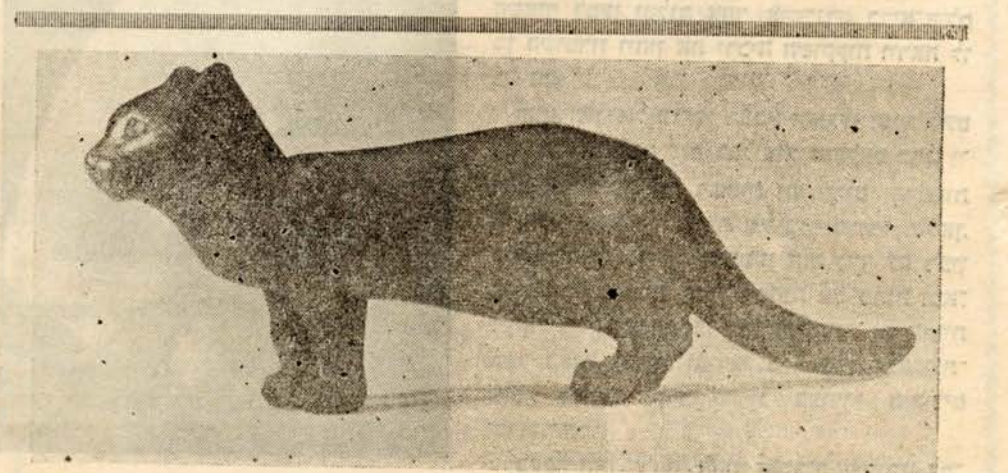
ההתרסה והבקורת על פעולתה השלילית של הקרן הקיימת במסגרת החינוכית של הגן ובית-הספר (ר' מכתבה של מורה ב"אלף" האחרון) שוב אינה "פאטנט" שלנו בלבד. מ"הדר החינוך" שבועון הס. המורים העברים בישראל, גליון 69.50, מביאים אנו בזה את מאמרו של הדי"ר מ. אבנימלך, מחנך ואיש-מדע בעל שם: "היש לשתף את הילדים באיסוף כספים לקרנות". בעל המאמר, הרחוק מלהיות שולל קיצוני של קיום הקרנות החינוכיות, ודומה שאף חסיד הוא להן, מגיע למסקנות המזדהות עם מסקנותינו אנו משהוא דן בשאלה מנקודת-הראות של החינוך.

פניתי פעמים אחדות בהודמוניות שונות, ללש' מת הקהק"ל המקומית בירושלים וללשכה האר' צית בתל-אביב, וכן למועצת המורים למען הקה' ק"ל, בדבר הצורות הבלתי מכובדות והבלתי-יח' נוכיות שלבש איסוף כספים לקה"ל ע"י נושר וילדים. בכל מקרה הייתי מקבל תשובה אדיבה, ובה הסכמה סתמית להערותי והערכה להתעני' נותיה, אגב הצדקה והסברה והבטחות או תקנות לתיקון הדברים בעתיד. אולם התיקונים לא באו. ולהפך. השיטה הכתה שורש והיתה לדבר שבהר' גל ולכעין טבע ומכאן האדישות המעמיקה הול' כת, הן מצד הנוער המתרים והן מצד הקהל התור' רם. אם לפני שנים היו משתתפים במארגן בפעור' לות ההתרמה חברי תנועות הנוער לצורותיהן השונות, הרי היום עוסקים בכך ילדים ממש של' גם יש בזה עדיין משום חידוש.

"עסקנות" הילדים מתחילה עוד בגן בצורת "תרומה" שבויעת קטנה. מהי תועלתה החינו' כית? מה "תורם" הפעוט במאמציו, במחשבתו, בהרגשתו? למה מחנכת אותו התרומה? "חובה" זאת היא, כמובן, למעלה מהבנתו של הילד, ואין הוא נותן, בדרך כלל, הרבה את דעתו עליה. אין

הוא מסוגל להשיג ולהעריך את מהות הכסף, ובי' רור שאין הוא גם תופס את המטרה. התרומה ה' שבויעת נהפכת למעמסה טרדנית לגננת ולהורים ותוצאותיה החינוכיות מפוקפקות מאד. גרועה ממנה בהרבה היא פעולת ההתרמה של ילדים בגיל בית-הספר. ה"תרומה" השבויעת אי' ננה קיימת למעשה, כי לא התלמידים ולא המר' רים אינם מקפידים בה. במקרה הטוב היא הופכת מעין מס אוטומטי הבא מכיס ההורים. סביב ה"תרומה" לקה"ל מתרחשים גם דברים אשר להם תוצאות מדאיגות ביותר. שמעתי לא פעם מפי מחנכים על מקרים שבהם השתמש היר' לד בדמי "תרומתו" אשר קיבל מהוריו להגאת עצמו. קורה גם לעתים קרובות שהילדים פותחים את הקופסה או מוציאים את המעות דרך הסדק וגונבים — פשוטו כמשמעו — את דמי הקהק"ל מן הקופסה. ספרו על ילדה, בת עניים, אשר היר' זה, מוציאה בסתר פרוטות מארנקה של האם, כדי להתפאר בגודל תרומותיה לקה"ל.

החזקת קופסה מלאת-כסף מהווה פיתוי חזק מדי לגבי הילד. תחילה פועלת סקרנות תמימה: כמה כסף אספתי? ואם מצליח הילד להוציא את המעות פעם אחת ופעם שניה, הרי לפתח חטאת רובק. לא פעם ראיתי זוג "מתרימים" קטנים המסתודדים בפינה ומונים בשקידה את המטבעות שהוציאו מן הקופסה. מכאן צעד אחד בלבד ל"מ' עילה" (עד כמה שהולמת מלה זו ילדים) ועל כל פנים להסתככות מצפונית קשה, שאין לראות מראש מה דמות תלבש בעתיד. אין זה סוד, כי קופסות לא מעטות אינן חוזרות לתעידתן, אולם אין לדעת מה רבים המקרים של מעילה בכספים מקופסות החוזרות ללשכת הקהק"ל...

החול (עץ תולענה) ר' להמן

ד-ר מ. אבנימלך

המדינה, האומה, המיעוט

האומה בחינת קהילה

האומה היא אחד אבות-הטפוס של קהילה — קהילה שהגיעה לדרגה גבוהה של בגרות, הנתונה למספר מרובה של עיסוקים, ומקיפה לא בלבד מספר יחידים כי אם גם מספר קהילות קטנות יותר. עם זאת האומה היא קהילה שאינה עומדת על יסוד טבעי טהור (למשל, למשל, גם אין היא קהילה טבעית מורחבת (למשל, שבט), בעיקרו של דבר הריהי פרוי של תהליך גיבוש היסטורי. מכוח התהליך הזה דובקו יחדו הרבה קבוצות שנבדלות היו לשעבר, אף בלתי תלויות יחסית אחת ברעותה, עד כדי התאחדותן בפולידאריות הדוקה ופעילה. מתוך חיותן יחדו קנו להן קבוצות אלו שיתוף במנהגים, הרגלים, מסורות וארחות חיים.

אבל אומה הריהי, כמובן, יותר מקבוצת אנשים המשותפים במנהגים, הרגלים ומסורות, ולהם צורת חיים משותפת. על מנת שיהיו בחזקת אומה, צריכים היחידים להתנהג בצורה שתבטא את רצונם (בין מודע ובין בלתי-מודע) לחיות בקרבה-שבצות על-מנת ליזום, לפתח ולהגשים מפעלים משותפים, שמורגש כי הם משקפים את היעוד-ההיסטורי של אותה קבוצה לאומית. רצון הביע רעיון זה במימרתו שאומה היא „משאל-עם חשאי יומיומי“ סוציולוגים אחרים, שהמשיכו מעט את חוט הסברתו של רצון, הוסיפו שקיומה של מסורת משותפת אין די בו לקיים אומה: אף שזו כוללת ברגיל השגים ונסיונות משותפים בעבר, ממשותף האמתית עומדת בעיקר על הרגשה שיש מטרה ללכת לקראתה בהווה ולעתיד לבוא. „סולידאריות פעילה“ שכוז קיימת רק שעה שכל היחידים והקהילות שכללן הוא האומה מאוחדות לצורך מילוי תעודה משותפת, שהכל נוגעים בה.

אמות רבות יש להן לשון משותפת, מוצא משותף, תרבות משותפת, דת משותפת, או מסורות ומנהגים משותפים. כנגד זאת, אומות אחרות הרבה כוללות מספרים נכבדים של יחידים וקבוצות השונים זה מזה בלשון, מוצא, תרבות, דת, או מסורות ומנהגים. העובדה שאומה נמנית על הסוג האחרון אינה משנה את מעמדה, שכן צדי השותף שבין היחידים והקבוצות המהווים אותם ולא צדי הדמיון שביניהם הם המטפחים את תחושת הדיבוק ההדדי, את רגש שותפות הגורל ואת השאיפה למלא תעודה משותפת, שהם הם היסודות העיקריים בהווית האומה.

המדינה בחינת חברה (ארגון)

מצד ההגדרה המצומצמת, המדינה היא בעיקרה ארגון משפטי. האומה מעצבת, מעט או הרבה, את כל מעשי אנוש, ואילו פעולתה של המדינה מוגבלת בכמה בחינות מוגדרות של ההתנהגות האנושית. המדינה היא חלק מהותי בכלל המבנה החברתי הכלול באומה, אבל לעולם אין היא המבנה הזה כולו. הריהי ארגון בעל תכונות מיוחדות, מכשירים מיוחדים, וסמכויות מיוחדות, מציין אותה בראש-וראשונה מכשירה המובהק, החוק, שהכפייה מתחייבת ממנו. ברשותה מנופול על הכפייה והיא אוכפת עצמה על כל האנשים והקבוצות החברתיות שבתחומיה. מנקודת-ראות רחבה רואים אותה מקיפה את כלל התהליך החברתי המטפח את החוק, תומך בו ונוקטת אפס מכל נקודת-ראות שהיא. החוק תוחם את ספירתה של המדינה.

החוקה בין האומה למדינה

חרף ההבדלים היסודיים בין אומה למדינה, כפי הרמז למעלה, פעלה המדינה תכופות כגורם חשוב בבנין האומה. בתהליך זה היתה המדינה גם מבטאת גם ממריצה את התפתחותה של הסולידאריות הפעילה, החשובה כל-כך לצמיחת האומה, אבל תמיד יש פעולות חברתיות אשר תישארנה מחוץ להסדר שמטעם המדינה, והרי זה בטבעה של הדעה שעל החוק לשלוט רק בבחינות מסוימות של ההתנהגות האנושית, לא בכלן.

יש, מדינות לאומיות-שבהן מסגרת המדינה הופפת במידה רבה את האומה. כן יש מדינות שבהן חוקרי כמה לאומיות יחדו, ובהן עשויה המדינה לפעול כגורם, (א) המעורר סולידאריות משותפת בכלל היחידים והקבוצות שבתוך האומה, (ב) המפתח אומה חדשה בתכלית וגדלת-הקף יותר.

בעת החדשה, רוב האומות יש להן מדינות משלהן, ורובן של מדינות מייצגות את ארגונה השיפוטי של אומה יחידה. דבר זה נכון אף לגבי מדינות שנתהו ע"י קבוצות בעלות מסורת-תרבות הנבדלות מאד זו מזו. אבל יש להביא בחשבון גם צירופים אחרים בין אומה למדינה כבמקרה של מדינה המכילה שתי אומות או יותר, אומה הכלולה במדינה אחת אבל משקפת את תרבותה של מדינה אחרת, אומה החלוקה בין שתי מדינות או יותר, וכו'.

נותנים אנו בזה לפני הקורא תרגום של קטעים מתוך „הגדרתם ומיונם של מיעוטים“ (הוצאת האומות המאוחדות, לייקסאקסס 1950), תזכיר שהגיש המזכיר הכללי של האו"ם לוועדת-המשנה למניעת הפלייתם של מיעוטים ולהגנתה לצורך דיוניה של אותה ועדת-משנה.

בתזכיר זה מביא המזכיר הכללי, בצורה עניינית ותמציתית, בלא שינוקט הוא עצמו עמדה כלשהי, הזכות-יסוד בהוויתן של אומה ומדינה וביחסי עס-רוב ועס-מיעוט. כניסוחן במדעי החברה והמדינה, הנוער החשוב באומה צעירה ומדינה צעירה כשלנו, דין שיתעמק בבעיות עיוניות אלו בפרט בשיט-לב לבטית „המיעוט“ המחריפה בתוכנו והולכת. „הקטעים, אף שקטעים הם, מובאים כאן כסדרם במקורם, מתורגמים בלא שינויים, ההדגשות שלנו.

המערכת

„קהילה“ ו„חברה“

שעה שמעיינים במושג של מיעוטים כדאי יהיה להתבונן אל טבעה של המדינה לעומת האומה, וכן אל המושגים הסוציולוגיים של קהילה („קומוניטי“) וחברה, או ארגון („סוסייטי“).

דרך כלל מוסב המונח „מיעוט“ על קבוצה מסוימת הכפופה לשיפוטה של מדינה, אכן, מצויים גם מיעוטים בתוך האומה, שהם חלק נפלה [למ"ד גולה] של האומה.

בין אומה למדינה ייתכנו צירופים הרבה, כאשר ייראה להבא. פעמים יש לאומה מדינה משלה, פעמים היא חלוקה בין שתי מדינות או יותר, ופעמים היא נכללת בשיפוטה של מדינה רב-לאומית. אף שאומה ומדינה מושגים נבדלים הם, הרבה אומות בנות-ימינו הן פועל-יוצא מפעולתה הגיבושית של המדינה.

כשאנו בוחרים את המושג „אומה“, עלינו לתת דעתנו במיוחד על ההבדל בין „קהילה“ ל„חברה“ (או „ארגון“) ועל השפעתה של המדינה בבנינה של אומה.

„קהילות“ הן קבוצות המיוסדות על גורמים מאחדים וספונטאניים (בניגוד למלאכותיים או מתוכנים), שמעיקרם הריהם מהוץ לתחום שליטתם של בני הקבוצה (כגון דם, תרבות, קירבת מקום וכו'). דוגמות של קהילות הן משפחות שבטיים, אנשים בעלי תרבות משותפת וכו'. החלקים הנכנסים בהרכבה של קהילה מאוחדים מתוך זיקה-של-קירבה יותר משהם מאוחדים מתוך החלטתם הרצונית לכוון קבוצה אשר כזאת. קהילות הן אפוא תחומים של חיים משותפים, הנקבעים באורח ספונטאני יותר משהם נקבעים מתוך החלטה חפשית. מתפתחות הן בכל מקום שאנשים יושבים בצוות וקונים להם, אם מעט ואם הרבה, סימנים מובהקים משותפים כגון מנהגים, מסורות, ארחות דיבור, והרגשות של סולידאריות. אפס קהילות, עם שכרוכה בהן אחדות רגשות, אין כרוך בהן באותה מידה קיומה של אחדות ביולוגית: יותר משיש בהן משום הוויה רוחנית שיתופית, הריהן מטווה של קווי-דמיון וקווי-שוני המציינים את חבריהן.

כנגד זאת, חברה (או ארגון) קמה מתוך המעשה הרצוני או החפשי של אנשיה, המתאגדים על מנת לנקוט פעולות מסוימות. „חברה“ היא ארגון של יצורים חברתיים לתכליתו של ענין משותף, דוגמות של חברות הן מפלגות מדיניות, מוסדות תרבות, קבוצות שנוצרו על פי אמנה, מועדוני ספורט, חברות כלכליות, מדינות, וכו'. עצום ההבדל בין קהילה מזה, לחברה או ארגון מזה — הוא ההבדל בין חיי-צוות של אנשים, שתוצאתם משפחה, שבט, או אומה, והתלקטות-צוות של אנשים, שתוצאתה מכללה, איגוד מקצועי, או מדינה. קהילה הריהי רחבה וחפשית אף מן הארגון הגדול ביותר. הריהי שדה רחב יותר של חיים משותפים שמתוכם התאגדויות קמות, שבהוכם התאגדויות מכניסות סדר, אלא שלעולם אין ההתאגדויות חופפות אותם בשלמותם. כי עם שהקהילה אינטגרלית היא חברה או ארגון בהכרח חלקיים הם.

יכולה קהילה להיות חלק של קהילה אחרת, רחבה יותר. קהילה לאומית, למשל, אפשר שתכלול הרבה מיני קהילות קטנות יותר, כעין קבוצות דתיות או לשוניות שונות, מעמדות חברתיים, ובקצת מקרים אף קבוצות תרבות שונות. חוזק הקשר המאגד את הקהילה משתנה כפי שיעור החיים המשותפים והדיקותם. היחיד הוא חבר לקהילה קטנה הדוקה, כגון משפחה; נוסף על כך משתייך הוא בעת ובעונה אחת, לקהילה אזורית, לאומה ולקבוצות אחרות — גדולות אולי עוד יותר — כגון קבוצות תרבות. בדרך כך מוצא כל יחיד את עצמו מעורב בשרשרת של מגעים חברתיים המתפשטת עד קצות עולם.

כפי שהוטעם למעלה, תכופות משמשת המדינה גורם מנכש חשוב בבנינה של אומה אפשר להזכיר דוגמות הרבה של מדינות שתחילתן מורכבות כמה אומות נבדלות ולאחר תקופת זמן הן מצליחות לברוא הוויה לאומית רחבה יותר במקרים רבים — בלא שתמזקנה את קווי-היהוד השונים של תרבות אותן קבוצות שבאו בחסות שיפוטן בקצת ממקרים אלה הצליחו המדינות ללכד את היחידים והקבוצות שתחת שיפוטן לכלל אומה חדשה וגדלת-הקף יותר.

מדינה "לאומית" היא מדינה הנוצרת אם על ידי אומה שנתקיימה מקודם בלבד, או על ידי מיוג כמה אומות שנתקיימו מקודם לאומה אחת. כנגד זאת, מדינה "רב-לאומית" נוצרת על ידי שתי אומות או יותר, המתקיימות כקהילות שונות, ובכל אחת מהן היה תודעת "יחודה" והיה השאיפה להחזיק בו בייחוד זה.

במדינות רב-לאומיות שבהן האומות השונות הכלולות בתוכן נאמנות למדינה תכופות תתקם, ותתקיים, — בעת-יבוענה אחת עם האומות הנבדלות — הוויה לאומית גדלת-הקף יותר.

המדינה ה"לאומית"

המדינה ה"לאומית" איננה צורת הברה שאדם מוצאה מוכנה ומוזמנה לפניו. נהפוך הוא, חייב הוא להקימה ביוזמה. שונה היא בתכלית מן השבט או המשפחה, המיוסדים על איחוד-דם, הנוצרת כמעט בלא מחשבה או מאמץ מצדם של יחידים, כפי שמטעים אורטגה אריגאסט:

"קודם לידתה של מדינה לאומית, קיימות כמה וכמה קבוצות קטנות יותר. אבל לאחר הבידוד הזה מתפתח שיתוף-חיים חיצוני בין הקבוצות הללו. היחיד בכל קבוצה וקבוצה שוב אינו חי בחוגו שלו, שכן חלק מזיוו מקושר אל יחידים או קבוצות אחרות שיש לו אליהם זיקה מסחרית או רוחנית. במצב זה עקרון-המדינה הוא התנועה הנוטה לחסל את הצורות החברתיות של הבידוד ולהמירן בצורה חברתית ההולמת את החיים החדשים. המדינה היא תכנית פעולה ומצע של שיתוף-פעולה. המדינה איננה איחוד-דם, ולא אחדות לשונית, ולא אחדות טריטוריאלית. בעיקרו של דבר הריהי קיבולת חברתית דינאמית."

לשון אחרת, האומה תכופות היא בסיס למפעלים הגדולים מאלה שיוכל איחוד-דמים ליטול על עצמו. דרך משל, לא שיתוף-דמים-מלמפרוע ולא אחדות לשונית הם שחוללו את שיתוף החיים של בני-אדם במסגרת ריבונותה של רשות צבורית, הידוע לנו כיום בשם אנגליה או צרפת; ההומוגניות היהסית השוררת בהן כיום היא תוצאת התאחדות מדינית קודמת של קבוצות לאומיות הרבה במסגרת המדינה.

הבלעת-תחומים של יחידות חברתיות

מן האפור למעלה יוצא שיש הרבה מינים של קהילות, הנבדלות זו מזו במספר האנשים הכלולים בהן, ובמספר הפעולות שהן מקיפות, ובעצמתם ורחבותם של רגשות הסלידאריות. הקהילות השונות אינן קיימות בנפרד, זו בצד זו. אכן, במקרים רבים נבלעים התחומים בין קהילות, יכול אדם להרגיש עצמו שייך, בעת ובעונה אחת, לקהילה משפחתית, לקהילת שכנות

(ו"ו שרקה), קהילה מחוזית, לאומית, אזורית, ואף לקהילה גדולה יותר, שהגדרתה רופסת יותר, דוגמת חוג העמים דוברי-הספרדית, העמים דוברי-הספרדית או התרבות המערבית. בדומה לכך אין אומה מורכבת רק יחידים וקבוצות החושבים, מרגישים, ופועלים באורח אחד ממש, אלא בניגול כוללת היא בתוכה הרבה קהילות אחרות, שונות בגודלן ובמינן, כמו: משפחות, קבוצות שכנות, מעמדות חברתיים, קבוצות תרבותיות, קבוצות מהוזיות וכו'. קהילות שונות אלו לא די שהן מעורבות יחד באומה, אף שזורות-ומשוזרות הן זו בזו, נוסף על כך, קצת מקהילות אלו אפשר שתהיינה חלקן בתוך האומה וחלקן מחוצה לה, כבמקרה הרבה קהילות דתיות, תרבותיות ולשוניות.

משמנו של מיעוט

מן הבחינה של קהילה, האומה והמדינה, כפי שהותוותה למעלה, יוצא שהמונח "מיעוט" אין להגדרו, לצרכים מעשיים, בפשטות מתוך משמעותה המלולית של המלה, לוא כך היה הדבר, אפשר היה לננות כמעט את כל הקהילות הקיימות בתוך מדינה בשם מיעוטים, בכלל זה משפחות, מעמדות חברתיים, קבוצות תרבותיות, דוברי ניבים מקומיים, וכו'. הגדרה שכזאת אין לה שחר.

לאמיתו של דבר משתמשים כיום תכופות במונח "מיעוט" במשמעות מוגבלת יותר; כיום הזה מוסב הוא בעיקר על מין מיוחד של קהילה, ובפרט על קהילה לאומית או מעין כך, הנבדלת מן הקבוצה השוררת במדינה. קהילה כזאת אפשר שנתהוותה באחת הדרכים הבאות:

(א) אפשר שהיתה קודם לכן אומה בלתי-תלויה בעלת מדינה משלה (או ארגון שבטי בלתי-תלוי מעט או הרבה).

(ב) אפשר שהיתה קודם לכן חלק של אומה החי במסגרת מדינתה שלה, ולאחר מכן הופרדה משיפוט זה וסופחה למדינה אחרת; או:

(ג) אפשר שהיתה, או שעודנה, קבוצה אזורית או מפורדת, אשר אם כי קשורה היא אל הקבוצה השוררת ברגשות סולידאריות מסוימים, צדיין לא הגיעה אף לשיעור מועט ביותר של התבוללות אמיתית בתוך הקבוצה השוררת.

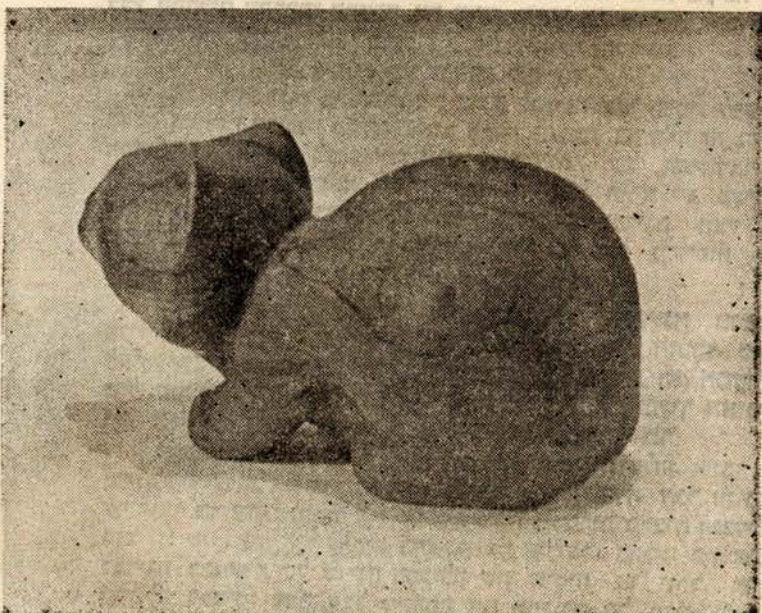
העובדה שבניו של מיעוט ברגיל הם מרגישים עצמם נבדלים מן הקבוצה השוררת, אין מתחייב מתוכה שלא קיימת אומה גדולה יותר, הכוללת גם את המיעוט (או המיעוטים). גם את הקבוצה השוררת, במסגרת שיפוטתה של המדינה, ולא עוד אלא שאפשר כי, חרף החילוק בין המיעוט לקבוצה השוררת, שניהם מאוגדים יחדו על ידי הרגשה של לאומיות, שבתודעה הלאומית היא גדולה יותר ואם גם דקה יותר מזו של איוו מן הקבוצות הנפרדות.

הלאומאות החדשה השפיעה על מיעוטים השמעות שונות אף מנוגדות, מצד אחד, הרי בכמה ארצות סייעה להתבוללותם של מיעוטים בתוך הקבוצה השוררת, וסוף דבר — הומוגניות ממשית, כנגד זאת, בארצות אחרות, עוררה תודעת כוללות וככמה מקרים אף ליבתה את התנגדותו ויריבותו של המיעוט.

המיעוט כמציאות חברתית

הגדרת המונח "מיעוט" קשה במיוחד משום העובדה שמיעוטים הם מציאויות חברתיות שהן דינאמיות יותר משהן סטאטיות, והן משתנות בהשפעתן של מסיבות משתנות. למשל, הרבה סוציולוגים ואנשי מדע-המדינה מטעימים שקבוצת מיעוט שזיקתה אל הקבוצה השוררת משייכה את רצונה נוטה להתבולל יותר ויותר בתוך זו האחרונה. כנגד זאת עמדו הללו גם על כך שאם בניה של קבוצת מיעוט מרגישים שהשררה שמטילה הקבוצה השוררת מונעתם מלהחזיק בקיי-יחודם המובהקים או מעכבת את התפתחות שאיפר תיהם לעתיד, נוטה זיקתה של הקבוצה אל הקבוצה השוררת להיעשות מתוחה יותר ויותר.

שיעור שביעות-הרצון של המיעוט אפשר שיהיה תלוי בשיעור האוטונומיה או ההגנה שמעניקה המדינה, אבל לא בהכרח הוא כך. קצת מדינות הצליחו להמריץ את ההתבוללות הרצונית המתקדמת של המיעוט על ידי שהעירו בניו התלהבות כנה ליעוד ולצורות החיים הגלומים במדינה, ורגשות של סולידאריות עם אלה. מדינות אחרות הגיעו לתוצאות שהן ההפך הגמור מזה בנסותן לטמע את המיעוט. ועוד היו מדינות שבהעניקן למיעוט את ההגנה אשר ביקש, הגבירו את הסולידאריות של המיעוט עם הקבוצה השוררת עד כדי-כך שבסופו של דבר קמה ונתהוותה מדינה לאומית, חרף ההבדלים הקיימים במטרות, לשון, תרבות וכו'. היחס ההוגן והחריייות שמעניקים למיעוט עשויים לרכך את איבתו אל הקבוצה השוררת ולקדם את התבוללותו על-ידי שיאמצו את יחסיו אל זו האחרונה. אם יש לקבוצה השוררת אידיאלים שבכוחם לזכות בתמיכתו של המיעוט, תכופות תהיה התבוללות תוצאת הדבר.

ר. להמן: התול (עץ סיקסוניה)

בחירות בשכונה

שתי פעמים והכריז: עכשיו ידבר הח' ש.
 או קם השלישי והחל נושא דברו בקצב אחיד ומתון. הקהל, שמתוך סקרנות החליט להרגע קצת כדי לעמוד על טיבו של זה, ראה לפניו גבר נעים-פנים, לובש חליפה מגוהצת ועגוד עיניים; כראוי לפקיד נושא משרה ממשלתית נכבדה.

רובו של הקהל לא הקשיב ביותר לתוכן נאומו, לבד מקבוצת המפריעים מאנשי מפלגת הימין, שחכו לשעת כושר לשעשו בקריאת בניינים.

זו לא אחרה לבוא, ובאותן מסיבות כפי שקרה לקודמו, הפעם פתח בהפרעות עובדיה הנהג הש"ן, הכרסתו, רחב הגרם, שישב בחברת נהגים כמותו, עובדיה, הידוע לכל תושבי השכונה כא"ר דם ישר ובעל מזג טוב, עובדיה זה כעס הפעם מאד מאד, איש מיושבי האולם לא ראהו מעודו רותח בכעס כבשעה זו, מזה שנים היה מוביל על מכונית המשא שלו סחורות ממחסנים בעיר לחד נזיות בשכונה, ישר היה וחרוץ והסך לו בעבודתו כמה מאות לירות כדי לבנות בית על המגרש שקנה בקצה השכונה, כיון שרצה לעשות הכל בדרך הישרה החל לנוע על משרדי הממשלה לקבל רשיונות להספקת חמרים לבנין, וזה לו כארבעה חדשים שהוא מבקש ומחכה, מבקש ומ"חכה, ועודנו מחכה.

מששמע את הנואם מדבר בשבחה הממשלה, המהלכת מזון ומספקת מצרכים חיוניים וחמרי בנין במדה שווה לכל אורה, ראה בו עובדיה אחד מאותם היושבים במשרדים הללו, שם דברו אליו פקידים הדומים לענוך עניבה זה, והוא היה בע"ניו כשליחם ובא"כחם.

"שקר!" צעק עובדיה והוא מרים את אגרופו ומנענעם לעבר הנואם — "אתם נותנים רק למי שיש לו פרוטקציה אצלכם, לנו אינכם נותנים כלום... את העניים אתם מכריחים לקנות בשוק שחור, איפה השיכונים שלכם? זה רק לפקידים, לא בשביל אנשי השכונה, מה איכפת לכם שאצ"ר לנו נכנסים המים לתוך הבית בחורף, והלכלוך והאבק בקיץ? מאין באתם? מאין הופעתם פת"אום כמו צדיקים? למה רואים אתכם בשכונה רק עכשיו, לפני בחירות?"

האולם געש בקולי קולות, מכל עבר נשמעו קריאות: קריאות סתם, מחיאות כפים וקריאות שכנגד. הנואם ליד הרמקול ניסה עוד להמשיך בדבריו בנחת, והוא מאמץ את שרירי פניו להיר"אות שקט ושלו, שני הסדרנים התרוצצו באולם מן העבר האחד לעבר השני, משהיו מגיעים לק"צה האחד החלו קריאות בקצה אחר...

רחמים נגש לרמקול וקרא לתוכו: אני מב"קש את החברים לשמור על השקט! — אני מבקש שכל אחד יישב במקומו בשקט!
 — תמיד אתם צועקים "שקט", — נשמע קולו הצרחני של בחור שחום ורזה, בעל עינים מבריר"קות, — גם בימי האנגלים קראתם ל"שקט", אנח"נו לחמנו — ואתם ישבתם ב"שקט", ומה עשיתם בזמן שדנו אותי לתליה? גם אז ישבתם בשקט, וצעקתם "שקט", אנחנו לא נשתוק! לא נשתוק!

לקול קריאות עידוד ו"בוז" ומחיאות כפים שנשמעו בערבוביה קרא רחמים מורחי לתוך הרמקול:
 — אנחנו מסיימים היום את האספה בשירת "התקוה".

שני בעלי גוף נראו מפלסים לעצמם דרך בק"רב הקהל הנדחק בדלת היציאה, היו אלה הסד"רנים דוד ונסים שמהרו לבתיהם לאכול חמין, הם רוצים להספיק לחזור לכאן לאספה של מפ"לגת הימין, שתתחיל בעוד שעה בערך, באותו אולם, והם יהיו סדרניה.

- אנשי מעמד הפועלים — אתכם הזניחו —
- אתכם הפקירו — אתם בנים חורגים —
- בשבילכם אין עצים — בשבילכם לא היה לעירייה הזאת תקציב — ובתי ספר —
- וביוב — ושכון — האם ימצא —
- בחוכנו כאן — אחד החושב בהגיון —
- שיצביע בעדם — בעד הורסי המדינה מבפ"נים —
- בעד אויבי מעמד הפועלים?

כאן נשמע לפתע קול דק של צעיר מקצה הר"אולם: אף אחד לא הורס את המדינה מלבדכם — אתם הנכם ההורסים את המדינה.

כל הנכחים הפנו פניהם לעבר הצועק.
 — נכון מאד! — נשמעה קריאה נוספת מעבר אחר של האולם, הנכחים הפנו פניהם גם לעברו של זה תוך האנדרלמוסיה שקמה באולם.

הקהל, שעד עכשיו היה שקט וקשוב, כמו הת"עורר מתרדמה, רבים קמו על רגליהם למען ייט"בו לראות את הנעשה.

שני בעלי גוף נראו מפלסים להם דרך בין העומדים במעבר, ומתקרבים אל המפריע הרא"שון, אלה היו דוד הדמשקאי וחברו למשחק השש"בש, נסים, שבהיותם בעלי"זרוע נשכרו במ"יחוד על ידי מארגני האספה, רחמים מורחי צרח בכל כחו לתוך הרמקול: אני מזוהר את המפרי"עים שהם יושלכו החוצה — הכל מתבקשים לשבת בשקט — כאן לא שוק...

נער כבן ארבע-עשרה אמר לשכניו בקול רם: לא יעשו לו כלום, הוא חבר שלהם, תמיד הם יושבים יחד בקפה.

ההתרגשות בקהל הלכה וגאתה (אנשי הבמה אבדו יותר ויותר את השליטה). רחמים עוד ניסה בבקשות ובאימים, משראה שאין תועלת החל להוועץ בשני חבריו היושבים ומקנחים במבוכה את הויעה הניגרת על פניהם, ולאחר שהחליטו דבר, כפי הנראה, דפק רחמים בידו על השולחן

שערוריה ששמה "ציונות"

ב"1946 נוסדה בוינה הברה שבראשה עומ"דים מספר עסקנים ציונים, תריסר השותפים של הברה זו נתעשרו מכ"ש "סידור", "מת"נות" ליהודי המחנות משוויצאריה ו"מתנות לפליטים" פטורות ממכס, הפליטים לא קבלו מעולם את המתנות, הן נמכרו בשוק האוסטרי, כל העסקים הללו יכלו להעשות "כחוק" רק תחת השלט של אגודה ציונית, אלה היו עס"קים במיליונים... כל התנועה הציונית באוס"טריה אינה למעשה אלא כמה אגודות, כדוג"מת הברה זו.

גם כדי להרחיב את העסקים לגבולות יש"ראל, כדי לתפוס עמדות חברתיות, התארגנו הללו בצורה של מפלגות ציוניות, זה מא"פ"שר ביצוע קל יותר של פעולות, שב"ע"צם הן מוזיקות לבלבלה הישראלית ולמטב"ע שלה, כולל זיופים למיניהם.

א, גלבלום ("הארץ", 10.10.50)

על הבמה, משני צדי השולחן, התנוססו דגל תכלת לבן ודגל אדום, ליד השולחן ישבו שלושה אנשים, צופים במתיחות נכחם, לעבר הקהל הנד"חף אט אט לאדם המתמלא והולך גברים ונשים, זקנים וצעירים, נשים הרות ומיניקות, מהם מת"ישבים בשורות הראשונות והאמצעיות, ומהם, בעיקר צעירים ממפלגות הימין, מתישבים קבו"רות קבוצות בשורות המרוחקות.

מאלו ומאלו נשמעות מפעם לפעם קריאות כגון: משה! בוא הנה! כאן יש מקום... מזל! בואי שבי על יד אמא! אלה ואלה הביאו מלוא כו"סיהם גרעיני חמניות והרצני אבטיחים, מי שיש לו גותן למי שאין לו, מפצחים ויורקים קליפות על סביבם בישוב הדעת, ומפעם לפעם תוקעים מבטים השדניים בשלושת היושבים על הבמה, הללו מתלחשים ביניהם ומציצים בשעוניהם.

פתח הח' רחמים מורחי, בתוך תרגילי גרון אחרים ובלעית רוקו עמוק עמוק, קרא אל תוך האולם: חברים! הקריאה לא נראתה מספיקה בעיני שכנו, כי מיד קם הלזה והחל לטפ"ל במג"ביר הקול, הגביהו קמעה והזיק את הבורג.

חברים! — חזר רחמים על הקריאה — (הפעם פעל הרמקול כהלכה) — מפלגת הפועלים — הזמינה אתכם — לאספה זאת — בכר"לברר — ולדעת — בעד מי — ובמי — עלינו — לבחור — בבחירות לעירי"ה שלנו — המ, המ, — קולו חזר והצטרד — הת"בר מציאותי — שהוא — סגן המזכ"ר — במרכז המפלגה בעירנו — ירצה לפצ"ם — על הבטחות שניתנו — ע"י העירי"ה הנכחית — שכולנו יודעים — שלא קו"י"מו... בבקשה, החבר מציאותי.

האיש היושב באמצע קם והסיט כסאו אחורנית, היה זה איש בעל פנים רחבים ומגושמים, לבוש מכנסי חקי, וצוארון חולצתו הלבנה פתוח לרור"הת, הוא סקר את האולם אחת שמאלה ואחת ימינה, מבטו נח על אי"אלה זקנים שחומי פנים, שישבו באחת השורות הרחוקות ונראו בעיניו כמקשיבים לתומם, מעתה והלאה החליט כנראה שנוח לו לכוון פניו לעברם כל עת דברו, אחר"רים עלולים להפריעו בנאומו.

— חברות וחברים! — פתח, השומעים די"ינו בינם לבין עצמם ומצאו שקולו החזק של זה יוכל לעמוד בתחרות עם קולו של ציון השמן, מוכר הבאראד, שאף הוא נכח באולם.
 — מאז קמה מדינת ישראל — השתנו הרבה דברים — בארץ בכלל — ובעירנו בפרט — הקימו בתי ענק — ובתי-שעשועים — בתי קפה הדורים — ודירות לוקסוס רח"בות מדות — גם בתי ספר הקימו — ונט"עו גנים צבוריים — וספסלים שמו בהם — בשביל לשבת בצל העצים — בשביל לנוח — והנה — חברים — אשאל אתכם בקצה — רק שאלה אחת — היכן? — איפה הקימו כל זאת? — האם פה? — האם כאן בשכונה הזאת? — הת"שובה ידועה לכולנו — לא כאן אלא אצלם — שם — בשכ"נות העשירים — אנשי היוזמה הפרטית — כאן בשכונה לא השתנה כלום — כאן עוד גרים חמשה בתדר — ואפילו שבעה בחדר אחד — כאן אין עצים — ולא צל של עצים — אין תכנון — אין תיעול — אין ביוב — את תושבי השכונה הזאת — המאוכלסת רובה ככולה —

"אלף" משיב:

שׁוֹטִים ועקרבים

המסע להורות המחירים מתנהל בהצלחה מרובה!

(מן העתונות) למשל, אומרים יודעי-דבר, ירדו דמי המפתח לחנויות.

משרד העליה דאג להבאת חמישים חול-רוח ארצה.

(חדשות ב"קול ישראל") מזמן ידוע כי אנו עוסקים בקבוץ חלויות.

אין לנו הרים בגבול, אין לנו נהרות בגבול—הבה נטע יערות על הגבול!

(פנת הנוער ב"קול ישראל) ובשיעור למולדת בעוד כמה שנים יכ-תיב המורה, הגבולות הטבעיים של מדינת ישראל הם יער בלומנפלד, יער קוסוביצקי, יער וויצמאן, יער ברנשטיין, יער בעלום-שם, יער סמאטס יער שעשה-נסיים, יער כורש, יער הרב מיימן, יער... יער...

אם לא ישגיחו היטב על מצב בריאותם של הבדווים, עלולות להתפשט ביניהם מחלות שיס-כנו גם את הישובים היהודיים" (מעריב 13.11.50)

ברור?...

המ"ל: א. י. סופר / העורך: א. אמיר
נדפס בדפוס מ"ן
הכותב אלינו, המבקש לחתום על העתון, או לקבל גליונות קודמים, יפנה ע"פ הכתובת:
מערכת, אלף, דפוס מלך, הלל הזקן 6, ת-א
או: אלף, ת. ד. 448, ת-א.
בירושלים נא להתקשר אל: א. אמיר, המושבה היוונית, בית 37.

אתם קדמונים שישבו כאן מעולם — ברור שהת-ענינותנו בעבר תגבר פי כמה.

והנה באותם הימים היה לדת ערך בחיי האדם, וחלק חשוב מחייהם הרוחניים של אבותינו היה מוקדש לעבודת אלים רבים ושונים. אין פלא אפוא כי יצירותיו האמנותיות של דור העברים הצעיר, שהשראתן באה לעתים קרובות מנושאים הלכותיים במישרים או בעקיפים מן העבר, עוס-קות לפרקים בתיאורי פולחנים, או מושפעות מציווי עבודת קדומים.

זוהי תופעה טבעית ומצויה בכל תקופה של רנסנס. כך ביקשו להם, למשל, מחיי-התרבות באירופה מוטיבים מחיי יוון, גיבוריה ואליה, כך עוסקים, למשל, אמני מקסיקו של ימינו באצט-קים הקדמונים, באמנותיהם ובפולחניהם, וכך גומעים אף אנו, כמדת יכולתנו, מן היין הטוב והעתיק של העברים הקדמונים.

אבל כיון שהיהודים הסובבים אותנו היו יראים כל ימיהם מפני, "עבודת אלילים" היה לבס אטום מראות דברים כהויתם, ומדי קראם באחד מנבטי היצירה העבריים שהוזכרו בו, "שמות אלילים"—מיד החליטו שיש כאן, "פולחן אלילי"...

באותה מדה של רצינות אפשר לומר כי לונגפ-לו, המשורר האמריקאי בעל "היאותה", היה מת-פלל ל"פן-פוק-קיויס" או חובש כובע בעל נוצות ומשתחוה ל"מדו-קיויס", או כי שטרניחובסקי היה כורע בכל בוקר לפני תרפים קטנים של עשתורת, או שאנדה פינקרפלד רוקדת בכל ליל-שבת לפני פסל קטן של בעל-זבוב....

לכותבים:

י. אופר, שכ' מונטיפיורי — כדאי שתתראה אתנו, עמוס ר. וחבריה, באר טוביה — תנו אות. יואש ו. חדרה — התקשר מיד. א. יהודה, טבריה — נחוצים פרטים נוספים.

מציאות עברית ומציאות יהודית

ב"הארץ" מיום 1.10.50 מספר ש. ידידיה, מתוך קריאה בעתונות היהודית בעולם, על התנועה הטריטוריאליסטית היהודית ומנהיגה ד"ר י. נ. שטיינברג. אחד הגליונות האחרונים של ירחון התנועה הזה, היוצא ביהודית בניר-יורק, מקדיש שני מאמרים לבעיה "ישראל והגולה".

"הנוער העברי במדינת ישראל", מצטט ש. י. מפי ד"ר שטיינברג, "אינו ממשיך במסורת האבות. מדינת ישראל כוללת שני סוגי מציאות: את המציאות העברית של הצברים ואת המציאות של העולים החדשים. דור העולים קשור בתרבות הגיטו היהודי באירופה המזרחית, ובדרך כלל — בערכים הרוחניים של הגולה. דור העברים מתנכר לערכים אלה. הם רואים עצמם קשורים יותר בתקופת העברים העתיקים שבימי המלכים והשופטים, תקופה שקדמה לתקומתה של יהדות עולמית. היהדות, שאין לה מולדת, לא טריטוריה, לא לשון, אינה יכולה לשמש יסוד לנוער העברי".

אכן, כמעט מבקשים היינו למצוא בתוך המאמרים שנדפסו ב"אלף" אותו מאמר שממנו נעתקו הדברים האלה...

באותו ירחון כותב אחד ש. סטדמן, שהמתבונן במצב העם היהודי כיום זוכר את ימי רחבעם, ימי פילוגו של בית ישראל לממלכות יהודה וישראל. "כיום שוב מחולקים אנו לשני חלקים: ישראלים ויהודים מבחינה פוליטית — חלוקה זו היא מוחלטת. מדינת ישראל היא חברת אום, שם היא מייצגת את עם ישראל, אבל לא את העם היהודי. אנו, בני הגולה, נוסיף לנחל את חיינו כמו בעבר כספיקות שכהן אנו מצויים, קשה לחוות מראש, מה תהיה השפעתה של מדינת ישראל על חיינו.

מדוע אנחנו קוראים ל"עולים החדשים" בשם מהגרים?

מהגר, פרושו אדם העוקר ממקומו ועובר לגור בארץ אחרת. אין מונח זה רומז על הסיבות והמניעים שגרמו לאותו אדם לעזוב את מקומו, וכולל הוא מקרים רבים של מעבר מארץ לארץ. המלה עולה אינה אלא קיצור של "עולה-רגל", והיא מעידה כי אותו "עולה" בא למקום מתוך רגש דתי עמוק, ובדרך כלל לא להשתקע בא-אלא רק לערוך ביקור.

דוגמה לשימוש נכון: "העליה לקברות הקדו-שים בנג'ף וכרבלה הביאה עמה גלי הגירה של פרסים לעראק".

אבל הנחיתות היהודית, המבקשת לראות משוה "מיוחד" בכל תופעה אנושית רגילה כאשר המדובר הוא ביהודים, הלבשה את ההגירה היהודית המודרנית לארץ — שהיא תופעה טב-עית ורגילה בקיבוצי אדם שונים ובארצות שר-נות — בשם "עליה", שם זה, המתאים למשל למסעו של יהודה החסיד שעלה לירושלים לפני כמה מאות שנים, הועיל מאוד לציונים באפשרו-להם לדבר על "רציפות היסטורית של עליות", אך לדבר על "עליה" של נמלטים מחרב פוגרומים, או על "העליה הרביעית" שהיא "עלית גרובסקי" (1) וגזרותיו הרעות, או על "העולים החדשים מרומניה או מעראק השוכנים בגבעת-עליה" — אין זה אלא שימוש מוטעה, מטעה ומתעתה במלה "עליה" וסילוף של האמת ההיס-טורית.

ואל יבוש אדם אם הוא או אביו-מולידו מהגר היה. חצי העולם נבנה בידי מהגרים ובניהם!

האם אנחנו מתנגדים לעליה?

בשאלה הקודמת ביררנו כי הכוונה היא ל"הגירה" ולא ל"עליה", ולכן השאלה היא אם אנו מתנגדים להגירה.

ייאמר ברור: אנחנו בעד הגירה, אבל לפי הצרכים שלנו, צרכי הארץ, ולא לפי צרכי המהגרים.

ארצנו מעוטת אוכלוסים היא, וזקוקים אנו היום למהגרים רבים כדי לאכלס את הארץ מכאן שעוד שנים מרובות נתמוך במהגרים ונעודד הגירה ארצה. אך ברור שעלינו לבחור במהגרים מתאימים שיועילו לפיתוחה של הארץ: לא להניח שערים פרוצים לאנשים בלתי מתאימים בהחלט כגון חולים או מטורפים או גנבים, ש-התכונה היחידה ה"מצדיקה" את כניסתם היא יהדותם, ומצד שני לא למנוע את כניסתם של מהגרים מתאימים לכל הדעות ש"חסרונם" היחיד הוא שלא נולדו להורים יהודיים (כאותו מעשה באיכרים מדינה שביקשו להתישב כאן ולא הורשו).

המטיפים אנו לחידוש פולחן בעל ועשתורת?

על זאת עונים אנו בפשטות: לא. אך נוכל להוסיף ולעמוד על מסיבות התעוררותה של הש-אלה.

אומה חדשה נוצרה עם התבגרותו והתעצמותו של הדור העברי הצעיר, וככל בני אומה חדשה מבקשים אף אנו להכיר ולדעת את עברה של ארצנו, וכיוון שעברים היו תושבי הארץ הקדמו-נים, והלשון המורגלת בפינו כבר דיברה בה אותם קדמונים, והלשון המורגלת בפינו כבר דיברה בה